Ժ ՏԱՐԻ 2955 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 29 ՏՐԷ 4386 7 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1893 11 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԱԽԸՐ 1311 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه‌ده غلطه‌ده آره‌ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դահեկան արծաթ		150
»	»	Վեցամսեայ	» »	75
»	»	Եռամսեայ	» »	40
Օտար երկիրներէ	Տարեկան	Ֆրանք		56
»	»	Վեցամսեայ	»	28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր.	Տարեկան	Օսմ. Ոսկի		2
Գաւառաց բլթասարի ծախքն միջոցիւ		Ղրուշ		50

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ԴԵԿՏ. 7/19 1893

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԿՐԹԱԿԱՆ ԳՈՐԾՆ Ի ԿՈՎԿԱՍԻԱ

«Արարատ»ի վերջին Թուոյն մէջ, որ շահագրգիռ բովանդակութիւն մ'ունի, կը տեսնենք Ղարաբաղի Հայոց Հոգեւոր Թեմական դպրոցի տեսչին տեղեկագիրն 1892—93 դպրոցական տարւոյ վրայ։ Այս պաշտօնագիր, յարակից ցուցակներով ու հաշիւներով, գործնական գաղափար մը կուտայ Ռուսահայոց կրթական գործն ըմբռնելու և իրականացնելու մեթոտին վրայ։ Անոնց մէջ լոյս կը գտնենք այնպիսի հարցերու վրայ որք շատ անգամ կը զբաղեցնեն զմեզ։ Այս օրուան համար կը շատանանք միայն հետեւեալ հատուածն ի մէջ բերելով Պ. տեսչին տեղեկագրէն, բայց մտադիր ենք առաջիկայ Թուով մը աւելի մօտէն քննել այս ռուսահայ հաստատութիւն, որ մեր մէջ միջնակարգ վարժարանի ընթացքին կը համապատասխանէ, երեք նախապատրաստական դասարանով և վեց ուսումնարանական դասարանով, բայց կրկնութեան պատճառաւ ընդ ամենայն 11 դասարանով, և 352 աշակերտով։ 127ն արհեստաւորի զաւակ են, 88ը խանութպանի կամ վաճառականի, 41ն երկրագործի, 37ն հոգեւորականի, 31ն որբ են, 20ը «մանր ծառայողների» և 8ը ծառայներու տղայք են։ Դարձեալ նոյն 324 աշակերտաց 87ը ձրիավարժ են, 82ը տարեկան 4 րուբլի վճարող, 74ն՝ 8 րուբլի, 123ը 12 րուբլի վճարող են։ (8½-9 ր.=1 օսմ. ոսկի։) 200ը Շուշեցի են, 149ը գեղացի, 3ը Պարսկաստանցի։ Մեծ խնայութեամբք տարեկան ծախք եղած է ընդ ամենայն 10,510 ր. (Ամսական իբր 100 օսմ. ոսկի)։

Պ. Տեսուչը կ'ըսէ իր տեղեկագրով.—

Ղարաբաղի (Շուշւոյ) Հայոց Թեմական դպրոցը հնագոյն հայ ուսումնարաններից և Ռուսաստանում այժմ գոյութիւն ունեցող հայ չորս սեմինարիաներից մէկն է։ Այս ուսումնական տարում նա բոլորեց իւր յիսնամեայ գոյութիւնը, որի պատմութիւնը, չը նայած դպրոցիս մանկավարժական ժողովի բուռն ցանկութեան, չը յաջողուեց գրել. որովհետեւ մեր առաջարկութիւնը՝ Թոյլ տալ ուսումնարանի արխիւից (տումարք, դիւանատուն) օգտուել, մերժուեց սրբազան Առաջնորդի կողմից, որ յայտնեց, թէ [illegible] գրել այդ պատմութիւնը. ուստի այս տարի էլ ես կը բաւականանամ հասարակութեան ներկայացնելով ինձ յանձնած Թեմական դպրոցի ուսումնական մասին միայն տարեկան տեղեկագիրը։

Ղարաբաղի Հայոց Հոգեւոր Թեմական դպրոցը այս ճեմարանական տարում բաւականին մեծ փոփոխութիւնների է ենթարկուել. հարկաւ հասարակութիւնը կ'ուզենայ իմանալ, թէ որո՞նք են եղել այն շարժառիթները, որ անհրաժեշտ են կացուցել այդ փոփոխութիւնները։

Դեռ 1859 թուին Մատթէոս Կաթուղիկոսից հաստատուած դպրոցիս կանոնադրութեան ճակատին այսպէս է որոշուած մեր դպրոցի նպատակը. «Շուշւայ Հոգեւոր դպրոցի նպատակն է, պատրաստել գլխաւորապէս հայաստանեայց եկեղեցւոյ համար արժանաւոր պաշտօնեաներ և առհասարակ հայոց հասարակութեան համար լուսաւոր և ուսեալ անդամներ»։

Վաղուց անցել է այն ժամանակը, երբ կարծւում էր որ «եկեղեցւոյ արժանաւոր պաշտօնեայ» լինելու համար բաւական է միմիայն կարդալ—գրել իմանալ և եկեղեցական ծիսակատարութեան տեղեակ լինել. հասարակութիւնը ինքը կրթուելով ու զարգանալով պահանջում է նոյնը և իրան հովուող հոգեւորականութիւնից, որի մտաւոր զարգացման աստիճանը յամենայն դէպս աւելի ստոր քան հասարակութեան մտաւորը չը պէտք է լինի, եթէ միմիայն ուզում ենք որ հոգեւորականութեան հեղինակութիւնն ու վարկը միմիայն նրա հագուստից կախուած չը լինի։ Ահա այդ է պատճառը, որ ժամանակի ոգին մեր միջնակարգ դպրոցների (Սեմինարիաների) ծրագրում, բացի կրօնական—հայկական առարկաներից մտցրել է և ընդհանուր զարգացուցիչ առարկաներ, առանց որոնց անկնարին է երեւակայել կրթութեան աստիճանի այն minimum—ը (նուազագոյն չափը) որ կոչւում է միջին։ Միջին կրթութիւնը այնպէս, ինչպէս ըմբռնւում է այժմ կրթութեան Եւրոպական սիստեմի մի անհրաժեշտ հիմք է, առանց որի չի կարելի կառուցանել մտաւոր—բարոյական զարգացման ոչ մի հաստատ շէնք։ Իւրաքանչիւր կրթուած անձ, առանց խտրութիւն դնելու նրա պաշտօնի և պարապմունքի մէջ, պիտի ունենայ առնուազն մտաւոր պաշարի այն քանակութիւնը, որ տալիս է միջնակարգ կրթութիւնը։ Պարզ է, որ այն՝ ինչ ցանկալի է իւրաքանչիւր կրթուած անհատի համար՝ անհրաժեշտ և պարտաւորեցուցիչ պէտք է լինի մանաւանդ հոգեւոր հովիւների համար, որոնք առաջնորդում են մի ամբողջ ժողովուրդ։ Ուրեմն եթէ մինչեւ անգամ ընդունենք այն տեսակէտը, որ ընդհանրացած է հասարակութեան յայտնի խաւերում, որ մեր սեմինարիաների նպատակն է պատրաստել միմիայն եկեղեցւոյ պաշտօնեաներ, այդ դէպքում անգամ չը պէտք է մոռանանք, նախ որ սեմինարիան իւր ծրագրով միջնակարգ դպրոց է, ուր պիտի աւանդուին և այլ զարգացուցիչ առարկաներ, և երկրորդ՝ որ դպրոցիս նպատակներից մին էլ է.—«Տալ առհասարակ Հայոց հասարակութեան համար լուսաւոր և ուսեալ անդամներ»։

Վերեւ ասածներից հասկանալի է, որ մեր Թեմական Դպրոցները, պատկանելով իրանց նշանակութեամբ միջնակարգ դպրոցների կարգին, չը պէտք է այդ անունը կրեն լոկ անունով, այլ իրականապէս. իսկ դորա համար նոցա մէջ առարկաները պիտի աւանդուին որոշ ծաւալով և ուսուցիչները պէտք է ունենան որոշ ցենզ (աստիճան կարողութեան), և ոչ թէ զանազան ուսումնարանի կոչման հետ կապ չունեցող հաշիւներ ի նկատի առնելով, ուսուցչական ծանր և պատասխանատու պաշտօնը յանձնուի պատահական և սեմինարիաներում աւարտած ու համապատասխան պատրաստութիւն չունեցող անձանց։ Դա մի ընդհանուր մանկավարժական կանոն է, որ ուսուցիչը իւր կրթութեամբ պէտք է աւելի բարձր լինի այն դպրոցից, որտեղ նա ուսուցանում է. ուրեմն սեմինարիական դասարաններում չի կարող աւանդել սեմինարիայի Դ. րդ կամ Զ. րդ դասարանից աւարտածը, այլ միայն բարձրագոյն կրթութիւն ստացած անձինք կամ առ նուազն (էքստրեմն) ճեմարանի Լսարաններում աւարտածները։ Ահա մի սկզբունք, որ չը նայած իւր տարրականութեան, մինչեւ այժմ առնուած չէր ի նկատի։

Երկրորդ՝ որպէս զի ուսուցիչը ամբողջապէս նուիրուած լինի իւր պաշտօնին և օրէց օր կատարելագործուի և առաջադիմէ նրա մէջ՝ պէտք է նրա ծանր և պատասխանատու աշխատութիւնը վարձատրուի այն չափով, որ նա իւր դիրքը ապահով համարի տնտեսական և ազատ կամայականութիւնից, որ այնչափ ընդհանրացած է մեր ուսումնարանների կեանքում շնորհիւ առաջնորդի, հոգաբարձութեան, տեսչի և ուսուցիչների փոխադարձ յարաբերութեանց, պարտականութեանց և իրաւունքների անորոշութեան։ Շատ անկարգ և անյարմար է ուսումնարանի բոլոր գոյութիւնը հիմնել այն հաշուի վրայ, որ ուսումնարանական ասպարիզում գործող մարդիկ պէտք է միշտ անձնազոհութեան քաջագործութիւններ ցոյց տան և ապրին «Որպէս թռչունք երկնից»։ Մասնաւորացնելով խնդիրը և ուսուցչի միմիայն տնտեսական ապահովութեան մասին խօսելով, որովհետեւ այս կողմերը պահանջում են աւելի հիմնական փոփոխութիւններ մեր ուսումնարանների կարգ ու կանոնների մէջ և այդ կախուած է բարձր հոգեւոր իշխանութիւնից, պէտք է ասել, որ ուսումնարանի բիւջէն կազմելիս չի կարելի ղեկավարուել բոլորովին խնայողութեան սկզբունքով, ինչպէս սովորութիւն է դարձած հայ ուսումնարանների մեծամասնութեան վարչութիւնների համար, որովհետեւ զրկել ուսումնարանը այն բոլորից, ինչ անհրաժեշտ է, որ նա յաջող հասնի իւր բուն նպատակին՝ նշանակում է ժողովրդի կրթութեան գործին հասցնել մեծ և վտանգաւոր հարուած։ Եթէ մի կանոնաւոր հոգեւոր դպրոց պահելու համար անհրաժեշտ եկամուտը չկայ՝ պէտք է ամեն ջանք գործ դնել գտնելու, ստեղծելու նոր աղբիւրներ, եղածները եռանդով ժողովել, և ոչ թէ բաւականանալով այն եկամուտով, որ ինքն ըստ ինքեան առանց եռանդուն նիւթական միջամտութեան էլ հաւաքւում է՝ աշխատել դնել խնայողութիւն անել այն բիւջէի մէջ էլ, որ կարելի է համարել կազմուած ի նկատի առնելով minimumի այն պահանջները, որ պէտք է դնել միջնակարգ դպրոցների ուսումնական մասը կանոնաւորելու համար, այն էլ մի միայն յոյս դնելով ուսուցչական խմբի կամաւոր զոհաբերութիւնների վրայ....

Աչքի առաջ ունենալով վերեւ բերուած երկու սկզբունքները՝ այս ուսումնական տարում փոփոխութիւն կատարուեց ուսուցչական խմբի կազմութեան և ուսուցիչների աշխատութեան վարձատրութեան մէջ՝ այն չափով, որչափով ներում էր ուսումնարանիս այժմեան տնտեսականը։

◆

ՊԱՐԶ ՆԻՒԹԻՆ ԼՈՒՐ ՄԸ

Պարզ նիւթին լուր մը երբեմն շատ բաներ կրնայ բովանդակել։ Երէկ կը ծանուցանէինք թէ «Բ. Դուռն որոշած ըլլալով գաղղիական ախտի համար հիւանդանոցներ հաստատել Նահանգաց այն կեդրոններուն մէջ ուր հիւանդանոց չկայ, այս մասին բանակցութիւնք կը կատարուին Նահանգաց և ձեռնհաս պաշտօնէից հետ։» Վարչական ձեռնհասութեան մը հասարակ երեւոյթէն ներքեւ, մտածելու շատ բան կայ այս լուրին մէջ. Գաւառացիներուն բարոյականին ալ, առողջութեանն ալ բաղդատմամբ Պոլսեցւոց, անեղծ մնացած ըլլալու կարծիք մը կայ շատերու քով. Դժբախտաբար, բնիկ դէպքեր և իրողութիւններ կուգան մերթ ընդ մերթ հերքում տալ այս կարծիքին, զոր մեր եւս պիտի սիրէինք տածել, եթէ կարենայինք. զի միշտ օգտակար է գաւառները մայրաքաղաքի բարոյական և ֆիզիքական ապականութիւններէն հեռու պահեստ մը նկատել։ Ճշմարտութիւնն այն է որ Փոքր Ասիոյ մէկ ծայրէն միւսն, Հիւսիսային և արեւելեան վերնագաւառներէն մինչեւ Կիլիկիոյ ծովեզերքը, գաղղիական ախտը սոսկալի կերպիւ ճարակած է մեր ժողովրդեան մէջ, առանց ցեղային կամ դաւանական խտրութեան, ինչպէս հայ լրագրաց թղթակիցք և Թուրք լրագիրք քանիցս յիշեցուցին արդէն, և դարման խնդրեցին։ Այս մասին գրուածները բարձրագոյն ակմբոյ մէջ ուշադրութենէ չեն վրիպած. զի ահա գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ տեղ տեղ ափրոդիտեան ախտի յատուկ հիւանդանոցներ պիտի հաստատուին։ Բայց այսպիսի հաստատութեան մը պէտքն զգալի ըլլալն իսկ կը ցուցնէ թէ անբնական կենակցութիւնք կամ անբարոյական յարաբերութիւնք որքան տխրալի հետեւանք արտադրած են գաւառաց մէջ, մնալով առողջապահական գիտելեաց պակսի բացակայութեան հետ որ արդէն ամեն ժամանակէ աւելի մեռելոց թիւը կ'աւելցնէ գաւառացի ժողովրդեան մէջ։ Հնտախտի համաճարակ մը կուգայ կ'անցնի, բայց գաղղիական ախտի համաճարակ մը աւելի ահռելի է։ Հնտախտը բնական կամ ստայօտական սրտմտութեան միտսաւոր պայմաններու կը կարօտի՝ մարդ մը զարնելու համար, իսկ գաղղիական ախտին դուռն ուրեք գերծ կը մնան անոնք որ անոր մօտ կուգան։ Աւելի սոսկալին այն է որ մինչ հնտախտն ազատ մարդիկը միայն կը զարնէ որք կրնան մաքուր ըլլալ և չեն եղած, գաղղիական ախտն անտրտունջն և անմեղները եւս կը զարնէ. օրինակի համար, իւր երկան հաւատարիմ մնացած կինն որ Կ. Պոլսէ դարձող իւր անզգամ էրիկէն կը ստանայ զայն, և այն անմեղ զաւակն որ կը ծնի՝ տարիներու կարօտը մէկ անգամէն հանել ուզող խեղճ կնոջմէն։ Միթէ հակառակն ալ երբեմն ստոյգ չէ՞ սակայն։ Միթէ չկա՞ն պանդուխտներ՝ Կ. Պոլսէ մաքուր սրտով և մաքուր մարմնով երկիր դարձած, որք տեղեկութիւն չունենալով բացակայութեան միջոցին լքեալ կնոջ կրած անկումէն, անկէ կ'ըստանան վարակումն, և կ'ըլլան աւելի արգահատելի քան այն պանդուխտն որ երկարամեայ բացակայութենէ ետքն երկիր դարձած միջոցին ճամբայն արկածով մը կը մեռնի։ Գաղղիական ախտը ֆիզիքական աղտոտ հիւանդութիւն մ'է, բայց բարոյական աւելի աղտոտ վիճակ մը երեւան կը հանէ, և կը ցուցնէ թէ վարակեալք ընդհանրապէս և մեր գաւառացի եղբարք մասնաւորապէս՝ մարմնական բժիշկի նոյնքան պէտք ունին որքան հոգեւոր բժշկի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԴԱՆՈՒԲԻ ՎՐԱՅ.— Անցեալ օր ծանուցինք թէ ռուս կառավարութիւնն որոշած է Դանուբի գետին Քիլիայի թեւը խորունկցնել։ Ռուս կառավարութիւնն այս մասին պիտի համաձայնի Ռումէն կառավարութեան հետ. զի Քիլիայի թեւն այն երկուց տէրութեանց սահմանագիծը կազմելով, հոն ո՛ և իցէ նորոգութիւն երկուքին հաւանութեամբ միայն կրնայ ի գործ դրուիլ։

ՇԻՔԱԿՕՅԻ մէջ, Արուեստահանդէսին փակուելէն ի վեր, գործոց ընդհանուր դադար մը կը տիրէ։ Առնուազն 40,000 անձինք պարապ մնացած են քաղաքին մէջ. Եւ առնուազն 10,000 մը յետին ծայր թշուառ վիճակի մէջ են։ Շիքակոյի ոստիկանութիւնը կը տեղեկագրէ թէ վերջին օրերս չարագործութիւնք աւելցած են։

ՊԵԼՃԻԱ.—Անվերսի մէջ ցորենի մեծ շտեմարանին անցեալ օր ծանուցուած կիզումը այրիչ հրձիգներու գործն ըլլալն հաստատուած է. Քննութիւնը կը շարունակուի։

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ.— Դաշնակցային խորհուրդն որոշեց զի 1894 յունիսի սկիզբէն, հեռագրատուններն, նամակատուններն, երկաթուղիներն ու շոգենաւերը փոխանակ Պէրնի տեղական ժամուն՝ գործածեն «կեդրոնական Եւրոպայի ժամը», այսինքն՝ Կրինիչի անգլիական աստիճանէն հաշուելով 15րդ աստիճանն ընդունեն։ Հետեւապէս, Զուիցերիոյ ժամը Փարիզի ժամէն 56 վայրկեան յառաջ պիտի ըլլայ։ Եւ յայտնի է թէ արդէն սկսուած է ժամերը 24 հաշուել, փոխանակ 12 ժամ ցերեկ և 12 ժամ գիշեր հաշուելու։

ՀՆՏԱԽՏՆ Ի ՌՈՒՍԻԱ.— Փեթերսպուրկի մէջ հնտախտի համաճարակն, որ գրեթէ բոլորովին անհետացած էր, այս օրերս վերստին երեւցաւ։ Կ'ենթադրուի թէ օդին մեղմութեան շնորհիւ սառոյցներու հալիլ սկսելուն պատճառաւ է, որ վերածնութիւն առած է միկրոբներուն։ Նոյեմ. ի վերջին օրն 38 վարակեալք և 15 մեռեալք ծանուցուեցան ռուսական մայրաքաղաքին մէջ։

«ՌԵՎԻՒ ՏԸ ՏԵՕ ՄՈՆՏ».— Այն... խնդալի Պիւլօզին տեղ, որ խելքը միայն կնկան, խաղի և գինիի տալով, Ռեվիւ տը Տեօ Մօնտի Տնօրէնութեան պէս շահաւէտ և պատուաւոր պաշտօն մը ձեռք հանած էր, (ինչպէս արդէն պատմեցինք Արեւելքի մէջ,) ակադեմական նշանաւոր գրագէտն Պ. Պրինդիէռ, բաժնետարց 23ին դէմ 59ին քուէով, անուանեցաւ տնօրէն ֆրանսական առաջին հանդէսին։ Եւ որովհետեւ ընկերութեան կանոնագիրը կը տրամադրէր թէ տնօրէն ընտրուելիք անձը պարտի 1,200,000 ֆր. ի արժէքով 12 բաժնեթուղթ ունենալ, նախապէս այս կանոն բարեփոխուեցաւ որպէս զի Պ. Պրինդիէռի ընտրութիւնն օրինական արգելքի չբախի։ Ցարդ այս երեւելի քննադատ և հրապարակագիր, որ դասական գրականութեան կուսակիցն է, խմբագրի պաշտօն կը վարէր յիշեալ հանդէսին մէջ։

ԻՏԱԼԻԱ.—Մաքէյ Հուքըր և Ընկերութեան սեղանաւորական տունն անցեալ շաբթուն դադրեցուց իւր վճարումները։ 1840ին հաստատուած էր, կեդրոն էր ի Ֆլորենցա, և ճիւղեր ունէր ի Հռոմ և Լեկօրն։ Վեցամսեայ պայմանաժամ խնդրեց։ Վճարումները դադրեցնել հարկադրուեր է, զի աւանդատուք խմբովին դիմած և իրենց դրամներն ետ առած էին, ահաբեկած ըլլալով [illegible] դրամատան և Տիպրէն Եղբարց դրամատան ձախողանքներէն։ Պարոնայք Մաքէյ, Հուքըր և Ընկ. դատարանին ներկայացուցին իրենց հաշուեկշիռն, յորմէ կ'երեւի թէ դոյքերնին 1,309,688 ֆր. աւելի է պարտքէն, և կը հաւատան, ինչպէս սովորութիւն է հաւատալ սնանկ ատեն, թէ առնելիքները վեցամսեայ պայմանաժամէն ետքը վնաս չպիտի կրեն։

—Իսկ Տիպրէն Եղբարց դրամատունն, անկարող ըլլալով ո՛ և է երաշխաւորութիւն ցոյց տալու թէ իւր վեցամսեայ պայմանաժամուն կարող պիտի ըլլայ պարտքը վճարել, բացարձակապէս սնանկ հրատարակեցաւ դատարանին կողմէ։

ՊԱՊԸ շրջաբերական մը կը պատրաստէ եկեղեցեաց մէջ շարականի եղանակներուն վրայ։ Այսպիսի գրուածի մը պէտքն զգալի եղեր է՝ յետ երկար քննութեանց զորս կատարեր է Ծիսից ժողովն՝ եկեղեցական երգեցողութեան զանազան դրութեանց վրայ։ Ժողովը խորհուրդ հարցուցեր է Իտալիոյ, Պելճիոյ, Գերմանիոյ և Անգլիոյ կարգ մը դպրապետներու, և Իտալիոյ եպիսկոպոսներու և արքեպիսկոպոսներու, որք լատինական Եկեղեցւոյ երգեցողութիւնը փոփոխել առաջարկեր են։ Հռոմայ մէջ կուսակցութիւն մը կայ որ այսպիսի փոփոխման խօսքն անգամ լսել չուզեր։ Խնդիրն որոշելու համար, Պապն առաջիկայ հովուականովը պիտի յանձնարարէ եղեր փոփոխումը։

Պ. ԳԼԱՏՍԹՈՆԻ ծերունի սպասաւոր Ջոսէֆ Ուգրամ՝, որոյ անհետանալուն համար Նախարարապետին հոգ ընելը ծանուցած էինք, մեռած գտնուեցաւ և մարմինը Թէմզի գետէն հանուեցաւ։ Կը կարծուի թէ ինքնասպան եղած ըլլայ։ Նախարարապետն այս լուրն առնելով, սաստիկ ցաւեր է։ Գալով իր

ԹԵՐԹՕՆ «ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի (109)

ԺԻՒԼ ԼԵՐՄԻՆԱ

ԲԱՐԻԶԻ ԳԱՅԼԵՐԸ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԿԱՐՄԻՐ ԱՏԵԱՆԸ

Ո՞ւր անձնասպան ըլլալ։ Տունի՞ն մէջ։ Բայց յիսուն վարձակալով բնակարաններուն մէջ, ամեն բան կը մատնէ ձեզ, ածուխին հոտը, ձեր դրնապանին կասկածը։ Բարեսիրութիւնը կը հսկէ ձեր վրայ և շատ անգամ կ'ընդհատէ սկսուած գործը...

Այն ատեն ուր տեղի կունենայ մեր պատմութիւնը, մարդ աւելի տէրն էր իր անձին։

Շանզ-Էլիզէի ոլորտէն սկսեալ անցորդները ցանցառ էին։ Որովհետեւ ձմեռ էր, շատ կանուխէն, իրենց բալթոններուն մէջ պլլուած, և շատ հոգերնին չէր քննել դէմքերն անոնց որ անտառը կուղղուէին։

Հազիւ քանի մը արագասլաց կառքեր կ'ակօսէին ծառուղին։

Ժաք հաճոյք կը զգար այս մենութենէն։ Այս կերպով կուզէր բաժնուիլ կեանքէն։ Առանց մէկուն ուշը գրաւելու, Մայիօ դուռն հասաւ, եւ աջակողմ դառնալով գտնուեցաւ տեսակ մը դաշտային սըրճարանի դիմացը։

Որովհետեւ առտուընէ ի վեր բան մը չէր կերած, տկարութիւն կը զգար։ Մըտածեց որ վճռական վայրկենին կրնար քաջութիւնը պակսիլ։ Թէեւ բնաւ վարանում չը զգար, մանկային երկիւղ մը կունենար։ Կը վախնար որ իր քունքին կըրթնած հրացանը չվրիպի՝ ձեռքին անյաջողութեամբը։ Կուզէր մեռնիլ, բայց ամենեւին չայլանդակուիլ։

Ներս մտաւ և թեթեւ ճաշ մը բերել տուաւ։ Որովհետեւ ուզեց որ բացօթեայ ճաշէ, սպասաւորը գործը կռահեց։ Շատ տեսած էր ասանկ արկածներ։ Վարանեցաւ, վասնզի միշտ ապահովութիւն չէկար որ յաճախորդն ստակը վճարէր։ Բայց Ժաքին կերպերը վստահութիւն կուտային։ Սիրոյ յուսահատ մը ըլլալու էր... կարելի էր ազնուականին ապահով՝ հաշիւը ներկայացնելու համար։

Երբ ճաշն աւարտեց, Ժաք ստակը վճարեց, և լուիս մը պարգեւ տուաւ սպասաւորին։

Սա կարծեց թէ տեղեկութիւն մը տալու էր։

—Եթէ պարոնը կուզէր հանգարտ ըլլալ, ըսաւ, պարոնը քառորդի մը չափ պիտի քալէ սա փոքր արահետէն, յետոյ ձախ պիտի դառնայ։

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ Ժաք։

Ցուցուած ճամբէն անտառը մտաւ։

Բայց պէտք եղածին պէս ուշ չէր դրած հաճոյակատար սպասաւորին խօսքերուն։ Երկար ատեն քալեց, աջ դարձաւ, և վերջապէս ճամբու մը վրայ ելաւ։

Եւ ընկրկեցաւ, համակ լոյսի մէջ գտնուելուն սարսափած։

Բուլոնյի կողմէն փառաւոր կառք մը կուգար, զոր կը քաշէին երկու ազնուազգի ձիեր։

Վայրկեան մըն ալ ու Ժաքի առջեւէն պիտի անցնէր։

Երիտասարդն ա՛լ չէր ուզեր մարդկային դէմք տեսնել. պուրակին մէջ նետուեցաւ, և հոն, ճիւղերէն ծածկուած կարծելով ինքզինքը, ատրճանակներէն մէկը հանեց գրպանէն, շուտով մը փաչփաչը քննեց, քաքիւը դրաւ...

Յետոյ վեր առնելով բազուկը, զէնքին փողը քունքին կրթնցուց...

Բայց այն պահուն երբ պիտի քաշէր, ճիւղերը ուժգնօրէն ճարճատեցան, կերպարանք մը երեւցաւ իր մօտը, երկու բազուկներ պլլուեցան իր ճիտին...

Եւ ձայն մը գոչեց.

—Մեռնի՛լ կուզես, դո՛ւն... ո՛չ, ո՛չ, կը սիրեմ քեզի։

Դ

ԵՐԿՈՒ ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Երիտասարդը զարմացման աղաղակ մըն էր արձակած և մահու զէնքը ինկած էր ձեռքէն...

Եւ Թօրէս դքսուհին, վասնզի ինքն էր, իր բազուկներուն մէջ կը սեղմէր զայն, աւելցնելով.

—Չե՛մ ուզեր որ մեռնիս։

Այս ձայն իր ականջին կը հնչէր յուսոյ և սիրոյ երգի մը պէս. կը թուէր իրեն թէ պատրանքի մը խաղալիկն էր։

Բայց ո՛չ. ճիշդ ան էր, գեղեցիկ քան որչափ երեւցած էր պերճանքի և հպարտութեան շքեղութիւններուն մէջ։

Հոն էր, գլուխը դէպ ի ետեւ նետած, աչքերն արտասուալից. Ընդհանրապէս տըժգոյն ու անփայլ մորթը ոգեւորուած էր և արիւնը կը վազէր, արագ, այդ նուրբ եւ մանկամարդ աղջկան մը նման թափանցիկ մորթին տակ։

Եւ Ժաք, իր ակնարկն ընկղմելով այդ յուզումնալից աչուրներուն մէջ, իր կուրծքին վրայ զգալով այդ մարմինն որ օձային վէտվէտումներ ունէր, գոչեց...

—Դո՛ւք, դո՛ւք, մինչեւ ա՛հ, ինչո՞ւ եկաք... փա՜ն կ'ընէք զիս...

Բայց դքսուհին, առանց պատասխանելու, բռնած էր անոր ձեռքէն և ճանբուն վրայ կը քաշէր։ Երիտասարդը չէր ընդդիմանար։ Ա՛լ կամք չունէր. իր բոլոր յուսահատ կորովը խորտակուած էր։ Տղայէ մը աւելի տկար էր...

Պահ մը ետքը, առանց գիտնալու թէ ինչպէս եղած էր, կը գտնուէր այդ կնոջ կառքին մէջ, անոր քով, և ձիերը սլացմամբ կը տանէին զիրենք դէպ ի Փարիզ...

—Վա՛տ, կը կրկնէր։ Մեռնի՛լ իսկ ձեռքէս չեկաւ...

—Լռէ՛, ըսաւ Թենիա, ձեռքը մեղմիւ անոր շրթներուն վրայ դնելով, տենդ ունիս... ա՛լ չեմ ուզեր որ մեռնելու վրայ խօսիս։ Հիմակ քովդ չե՞մ ես։

Վեր առաւ գլուխն և դքսուհիին երեսը նայեցաւ։

Ցիրաւի, կը մտածէր թէ այս ամենը երազ չէ՞ր։ Ի՜նչ, այդ այնքան գեղեցիկ արարածը զոր հազիւ պահ մը ընդնշմարած էր, որուն վրայ կը մտածէր իր տքնութիւններու մենութեանց մէջ, այդ կինն որ իր աչքին մարդկային գեղեցկութեան կատարելագործումն էր, այդ կինը մահուընէ ազատած էր զինքը։

Եւ Ժաք աղէկ լսած էր. դքսուհին ըսած էր.

—Կը սիրեմ քեզի։

Սիրո՞ւած, ի՞նչ, միթէ կարելի՞ բան էր... Սոսկալի սարսուռ մը ունեցաւ։ Օ՛հ, ճիշդ էր։ Խենդութիւն կը զգար ուղեղին մէջ։ Բանականութիւնը կը խուսափէր իրմէ։

Թենիա կը յարգէր անոր երազները։ Դէպ անոր ծռած, իր ձեռքերուն մէջ սեղմելով անոր ձեռուըները, հեշտաբոյր հոսանութիւններով աւելի իր ակնարկովը կը պարուրէր զայն։ Եւ այդ գրգռիչ մերձաւորութեան տակ, կը թուէր իրեն թէ գերմարդկային էակ մը կը տիրէր իր վրայ։

Ա՛լ չէր խօսիր Ժաք։ Ինքզինքը կը թողուր տեսակ մը տարտամ յորձանքի մը՝ նման անոնց որք երբեմն կ'առնեն օդը կը հանեն ձեզ քունի ատեն...

Կառքը կեցաւ։

Յետոյ վար իջաւ Ժաք դքսուհիին թեւէն կրթնած, որ կը բռնէր զայն ինչպէս մանուկ մը։

Մինակ, այդ պահուն, տարօրինակ պալատ մը անցաւ...

Մեծ դրան առջեւ հեկուած մուրացիկ մը կարծես կը քննար քարէ նստարանին վրայ որ վանդակին կը յանգէր։ Երբ Ժաք և դքսուհին իր առջեւէն կ'անցնէին, մուրացիկը վեր առաւ գլուխը։

Վայրենի արարած մըն էր, իր խռուած գորշ մազերովը որք մինչեւ աչքերը կ'իջնէին, իր խառնափնդոր մօրուքովը և փորուած աչուրներովը։

Անոնց վրայ յառեց իր դաժան նայուածքը. յետոյ, երբ դուռը գոցուեցաւ վրանին, անոր լսեցին սուր, դժոխային քրքիջ մը զոր մուրացկանը արձակեց օդին մէջ։

Ժաք սարսռաց, և սիրտը սոսկումի կծկումով մը սեղմուեցաւ։

Մէկէն ի մէկ կեցաւ։

—Եկուր, ըսաւ անոր Թենիա։

Պահ մը ակամայ վարանեցաւ։ Չէր գիտեր ի՛նչ մահաշուք նախազգացում մը ճնշեց իր ուղեղը։ Բայց այն անուշ ձեռքը սեղմեց իր ձեռքը, դքսուհիին ժպիտը աւելի ոգեւորեցաւ ու աւելի քաջալերիչ եղաւ... Երիտասարդը ներս մըտաւ։

Բայց երբ գտնուեցաւ մուշտակապատ առանձնոցին մէջ, ուր առաջին անգամ մտած էր կոմս մը Շեալիւ անունով, ինկաւ Թիկնաթոռի մը վրայ, և երեսն երկու ձեռներովը ծածկեց։

Եւ մինչ, քանի մը վայրկեան, առանձին մնացած, հոգեկան յայտնատեսութեամբ մը նորէն տեսաւ երեք պաշտելի կիները որք քիչ մը առաջ ծռած էին մահուերձի մը խշտեակին վրայ, և թուեցաւ իրեն թէ անոնցմէ մէկը պոռար իրեն։

(Շարունակելի)

անձնական տկարութեան, ի Պրայդըն վայելած գաղջ կլիմայն և հանդարտութիւններուն վարչապետին անհանգստութեան վերջ տուեր են։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ ԵՒ ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ.—Ռումանիոյ հանգուցեալ նախարարապետ Պ. Պրադիանոյի մտերիմներէն մին, Պ. Տէմէդէր Սդուրծա, որ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ բարեկամ ռումէն քաղաքագէտներէն է, Ծերակոյտի վերջին նիստերէ միոյն մէջ դիտողութիւն բրաւ թէ ինչո՛ւ համար կառավարութիւնն անտարբեր կը գտնուի Թրանսիլվանիոյ Ռումանաց վերաբերեալ գործերուն նկատմամբ։ Առ որ արտաքին գործոց նախարար Պ. Լահովարի պատասխանեց թէ ատիկա մեր գիտնալիք բանը չէ, այլ Փեշդայի կառավարութեան և իւր իրաւասութեան ենթարկեալ անձանց մէջ գործ մ'է։ Այս պատասխան յոյժ գոհացուցիչ նկատուեցաւ Հունգարիոյ կողմէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ.—Լրագրական ծայրայեղ և գրգռիչ հրատարակութեանց դէմ պատիժները սաստկացնող կառավարական ծրագիրը քուէարկեցաւ 63ի դէմ 400 քուէով։ 20 երեսփոխանք բացակայ էին և 84ը ձեռնպահ մնացին, չհամարձակելով ո՛չ մէկ ո՛չ միւս կողմին յարիլ։ Մեծամասնութիւնը կը բաղկանար 320 հանրապետականէ, որոց մէջ կային 50 արմատականք, 29 հանրապետութեան դարձած աջակողմեանք և 51 աջակողմեանք։ Փոքրամասնութեան մէջ էին 40 գործաւորականք և 21 անդամք ծայրայեղ ձախակողմի։ Փոքրամասնութեան մէջ էին նաև հաշտարար Վիլսոն և նախկին վարչապետ Կոպլէ, որ հիմա գործաւորականաց պարագլուխ եղած է։

ՌՈՒՍԻԱ.—Ի Կեդր. Ասիա ռուս կառավարութիւնն Ամուտարիա գետին վրայ նաւարկութիւնը պիտի ընդարձակէ, քանզի շոգենաւերը պիտի շատցնէ, և նոր նաւամատոյցներ և ուղեցոյցներ պիտի հաստատէ, թէ՛ վաճառականութեան տեսակէտով, և թէ յառաջիկային զինուորական փոխադրութեանց համար։

ԱՆԳԼ. ՆԱՒԱՏՈՐՄ.—Անցեալ օր ծանուցինք թէ Պ. Կլատսթոնի նախարարութիւնն առաջիկայ նոր նստաշրջանին սկիզբը պիտի ծանուցանէ Խորհրդարանին թէ ո՛րչափ գումար ծախսել մտադիր է՝ Նաւատորմը զօրացնելու համար։ Կ'ըսուի թէ երկրորդական մարտանաւերէ զատ՝ 6 կամ 7 մեծ զրահաւորաց շինութիւնը պիտի յանձնարարէ, անոնցմէ զատ որք կը շինուին, կամ որոց համար վարկ կայ արդէն։

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ

Թիֆլիզի ազգայիններէն հանգուցեալ Գէորգ Փրիտոնեան պատուիրած էր իր որդւոց՝ որ իր թողած ժառանգութենէն 10,000 ռուբլի յատկացունեն, Ռուսիոյ բարձրագոյն վարժարանաց մէկուն մէջ իր անունով թոշակաւոր սան մը պահելու։ Հանգուցեալին այս բարենպատակ կարգադրութեան գործադրութիւնը թողուած էր Կաթողիկոսի կամքին։

Նոր տեղեկութեանց նայելով, Փրիտոնեանի ժառանգորդները 600 ռուբլի ևս իրենց կողմէ աւելցունելով, 10,600 ռուբլիի պետական արժեթուղթ գներ և ուղարկեր են ի Ս. Էջմիածին։ Յիշեալ արժեթուղթք տարեկան 450 ռուբլի տոկոս կը բերեն, որ պիտի յատկացուի Փրիտոնեան սանին դաստիարակութեան ծախուց։

Մայր-Եկեղեցւոյ ամառակալ քահանայ՝ Ծերունազարդ Տ. Անդրէաս ի Տէր հանգեաւ երէկ և օծման ու յուղարկաւորութեան հանդէսը կատարուեցաւ այս առաւօտ, ի Մայր եկեղեցի։ Գեր. Հմայեակ եպիսկոպոս Դիմաքսեան պատարագ մատոյց, և Գեր. Սիմէոն արքեպիսկոպոս Սէֆէրեան կատարեց օծումը։ Հանգուցեալը քառասուն տարիներէ ի վեր պաշտօնավարէր ի Մայր Եկեղեցի։

Ս. Էջմիածնէն կը հաղորդեն թէ Սինոդի անդամ Գեր. Ադոնեան եպիսկոպոս Թաւրէժ կը ղրկուի, իբրեւ առաջնորդ Ատրպատականի թեմին։

Նահապետ արքեպս. Նահապետեան կը վերադառնայ իր պաշտօնատեղին՝ Կարս։

Ինչպէս կը յիշուի, Թիֆլիզի քաղաքային վարկի ընկերութեան վարչութեան անդամոց միջեւ ծագած հաշուական խնդիրներու պատճառաւ, այդ դրամատան տնօրէն Իշխան Ամատունին բանտարկուած ու հարցաքննութեան ենթարկուած էր։

Նոյեմբեր 23 թուականաւ կը գրեն Թիֆլիզէն, թէ Իշխան Ամատունին երաշխաւորութեամբ արձակուեր է։

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿ ԿՈՒԶՈՒԻ

Կարեւոր թաղի մը համար դաստիարակ-ուսուցչի պէտք կայ, գոհացուցիչ ամսականով։ Ո՛չ միայն Ռուսմնական Խորհուրդէն վկայական պէտք է ունենայ, այլ և կարող ըլլայ վերջին անգամ գոհացուցիչ պաշտօն վարած ըլլալուն վկայութիւնը բերել։ Դիմել Արեւելքի Խմբագրութեան։

5—5

Ներքին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ.—Մաքսային ժողովոյ անդամ անուանուեցաւ Պետական Խորհրդոյ օգնական անդամներէն Րաիֆ պէյ։

ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆԸ.—(Պաշտօնական Չեկուցում) Դեկտեմբեր 5ի կիրակի օրուան ժամ 6էն մինչեւ դեկտեմբեր 6ի երկուշաբթի օրուան ժամ 6, մայրաքաղաքիս մէջ քոլերայէ [illegible] դէպքեր և [illegible] մահեր պատահած են։ Առաջուան բռնուածներէն [illegible] մեռած են և [illegible] ապաքինած։ Ահաւասիկ մանրամասնութիւնները.

Ենի Համամ՝ մէկ։ Վարակեալն է՝ Սիւլէյման Հասան (մուէզզին) մեռած։

Խոճա Փաշա՝ մէկ։ Րէճէպ Օսման (բեռնակիր)։

Բ. Դրան պահականոցէն՝ մէկ։ Հիւսէյին Ալի (զինուոր)։

Պարութխանէի » » Մէհմէտ Ապտուլլահ (զինուոր)։

Գումգաբու՝ երեք. Հաճի Կիւլ, Սիրանոյշ, մեռած եւ Ֆաթմէ Իպրահիմ։

Ճիպալի՝ մէկ։ Աիշէ Սիւլէյման, մեռած։

Թաթավլա՝ երկու։ Լուցիքա Պետրոսեան, մեռած և Աննէթա Լէֆթէր, մեռած։

Գասըմ Փաշա՝ մէկ։ Հաճէր, մեռած։

Քիւչիւք Բազար՝ մէկ։ Զէհրա Մուսթաֆա, մեռած։

Վէֆա՝ մէկ։ Պետրոս Բարթուղիմէոսեան, մեռած։

Պէյքօզ՝ մէկ։ Վասիլ (նաւաստի) մեռած։

Սուլթան Մահմուտ Թիւրպէի շրջակայքը՝ մէկ։ Սապրի (գպրոցական)։

Ախըր Գաբու՝ մէկ։ Խրիսթօ Եանի (գրագիր)։

Պէշիքթաշ՝ մէկ։ Հասան Իպրահիմ (հանրային մաքրութեան գործաւոր)։

Արնաւուտքէօյ՝ մէկ։ Մոսթար (բեռնակիր) մեռած։

Բամի զօրանոցին շրջակայքը՝ մէկ։ Տիմիթրի Եանի (երկրագործ)։

Գասըմքէօյ՝ մէկ։ Միխալ Խրիսթօ (բանջարավաճառ)։

Գասըրկա՝ մէկ։ Իպրահիմ Համզա (ատաղձագործ)։

Թավուգբազար՝ մէկ։ Անդրանիկ Յարութիւնեան (խամուրճեար)։

Մասնաւոր հիւանդանոցին մէջ՝ մէկ։ Խուլ-համի յոյն մը (Թափառաշրջիկ)։

* * *

Առաջուան բռնուածներէն մեռած են.

Թարապիա՝ մէկ։ Մէհմէտ Հասան։

Ջէյթուն Պուռնի հիւանդանոցին մէջ՝ մէկ։ Զինուոր։

Պալաթ՝ մէկ։ Մարիա։

Խասքէօյ՝ մէկ։ Ազիզ Ահմէտ։

Արնաւուտքէօյ՝ երկու։ Օլկա և Մարիքա։

Պէշիքթաշ՝ երկու։ Շէրիֆէ և Իսա (գործաւոր)։

Խոճա Փաշա՝ մէկ։ Իսմայիլ Մուսթաֆա (գործաւոր)։

Թաղապետութեան Բ. շրջանակի մասնաւոր հիւանդանոցին մէջ՝ մէկ։ Հիւսէյին Վէյսի։

Ի Բ. ԴՈՒՌՆ.—Արշիպեղագոսի կղզեաց նահանգին նորընտիր կուսակալ Ապէտին փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով այցելութիւն տուաւ Բարձր. Մեծեպարքոսին, Ներքին ու Արտաքին գործոց Վսեմ. նախարարներուն և Եպարքոսական Վսեմ. խորհրդականին։

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ու թղթատարական վերատեսչութեան և ընդծովեայ հեռագրական թելերու ընկերութեան միջեւ անհամաձայնութեան նիւթ եղող խնդիրներու մասին որոշում մը տալու համար Պետական Խորհուրդը խորհրդակցութիւններ կը կատարէ և նոյն վերատեսչութեան հաշուական հրաւիրած է այդ խնդրոյն վրայ բացատրութիւններ ստանալու համար։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ.—Դեկտ. 4էն 5, Տրապիզոնի մէջ 5 դէպք և հին ու նոր բռնուածներէն 4 մահ։

—Դեկտ. 4էն 5, Սելանիկի զինուորական հիւանդանոցին մէջ 1 մահ։ Քաղաքին մէջ ալ 2 մահ։

—Դեկտ. 4ին Ամասիոյ մէջ 3 դէպք։

—Քէօթահիա, Էսկիշէհիր ու շրջակայից մէջ մինչեւ դեկտ. 4, ո և է դէպք չէ պատահած։ Քէօթահեաի մէջ առաջուան հիւանդներէ մին ապաքինած է։

—Գասըմփաշայի Պոլը գաւառակին մէջ նոր դէպք չէ պատահած։ Պարթընի մէջ վարակեալք ապաքինած են և շրջակայ գիւղերու մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։

Պ. ՔԱՄՊՈՆ, մայրաքաղաքիս ֆրանսական դեսպանն, այս օրերս Փարիզէն ճամբայ պիտի ելնէ Կ. Պոլիս գալու համար։

ԱՏԱՆԱՅԻ կուսակալ Նուսուհի պէյ քննական պտոյտ մը կատարելու համար նահանգին կեդրոնէն ճամբայ ելած է և Մերսին ու Սելէֆքէ պիտի երթայ։

ՄԱՔՍԻՄ միթրայեօզներու միջոցաւ Զամալեկայի մէջ կատարուած փորձերը գոհացուցիչ արդիւնք տուած ըլլալով, կայս. կառավարութիւնը մեծաքանակ յանձնարարութիւն պիտի ընէ այդ թնդանօթներէն։

ՍԹԵՖԱՆՈՎԻՉԻ ԿՏԱԿԸ.—Պ. Տէմէթրիոս Սթէֆանովիչ 900,000 անգլիական ոսկւոյ (22,500,000 ֆր.) հարստութիւն մը թողած է։ Հանգուցեալն իր կտակով տասներկու մաս կը բաժնէ այդ հարստութիւնը, որուն մեծագոյն մասը կը թողու բարեգործական հաստատութեանց։ Այդ տասներկու մասէն երկուքը յատկացուած է Բարիզի մէջ հիւանդանոցի մը կառուցման և յունական եկեղեցւոյն ծախուց հայթայթման։ Այդ եկեղեցին ալ կառուցանել տուած էր նոյն ինքն Պ. Սթէֆանովիչ ի յիշատակ իր մօր որ շատ կը սիրէր Բարիզը և հոն կ'անցունէր տարուան մեծ մասը։

ՀԵԼԼԵՆԱԿԱՆ դեսպան Պ. Նիքօլա Մավրոկորտաթօ անուան տօնախմբութեանն առթիւ երէկ բոլոր դեսպանատանց պաշտօնեայք և Բերայի բարձր դասու պատկանող ընտանիքները շնորհաւորական այցելութիւն տուին։

ՕՍՄ. ՍԻԿԱՌԷԹԻ արտածման ընկերութիւնը կարեւոր յանձնարարութիւններ կ'ընդունի աշխարհի ամեն կողմերէն, բաց ի Անգլիայէն որուն հետ գործերը սեղմեալ վիճակի մէջ են առ այժմ։ Նախորդ շաբթուն, ընկերութիւնը մէկուկէս միլիոն սիկառէթի պատրաստութեան յանձնարարութիւն ստացաւ աւստրալեան գաղթականութիւններէն։

ԾԽԱԽՈՏԻ Րէժիի վաճառումները, վերջին նոյեմբեր ամսուան մէջ, 186,000 ոսկւոյ բարձրացած են, այսինքն 18,000 ոսկի աւելի նախորդ տարւոյ միեւնոյն ամսուան վաճառումներէն որոց գումարը կը հասնէր 168,000 ոսկւոյ։

ԷՆԿԻՒՐԻԻ նահանգին 1311 տարւոյ տարեցոյցն հրատարակուած է, որ կը պարունակէ օսմանեան կայսերաց համառօտ կենսագրութիւնը ինչպէս նաեւ նահանգին բնական դիրքին, անտառներուն, հանքերուն, ճարտարարուեստին, առեւտուրին, երկրագործութեան և հանքային ջուրերուն վրայ տեղեկութիւններ։ Նոյնպէս նահանգին բնակչաց վիճակագրութիւնն եւ քարտէս մը։

ԳԱՐՍԻԻ և Պիղայի անտառաց ընդհ. քննիչ Պօղոս էֆէնտի Արսլանեան՝ կ'ըսէ Սապահ, անտառաց, հանքաց և երկրագործութեան նախարարութեան որոշմամբ պաշտօնանկ ըլլալով Տարտանել գացած է իր պաշտօնին վերաբերեալ գործերը՝ օգնականին Օսման էֆէնտիի յանձնելու համար։

ԱՆՏԱՌՆԵՐ.—Պիղայի ու Գարասիի գաւառաց մէջ 500,000 էքյար (10,000ական քառակուսի մեթր) անտառներ կան, որոնցմէ առնուած տուրքերը տարեկան մէկ միլիոն ղրուշը կ'անցնին։

ՎԱՐՊԵՏ ԽԱՐԴԱՑ ՄԸ.—Կը յիշուի թէ ասկից վեց եօթն ամիս առաջ իտալացի խաբեբայի մը՝ Կուլիէլմօ Թուռիօի շահատակութիւնները պատմեցինք։ Այս մարդ Պեռնար կեղծ անունն առած, [illegible] անուամբ հաստատութիւն մը հիմնած և ինքն ալ անոր տնօրէնն էր եղած, ու այս կերպով յաջողած էր բաւական մեծկակ գումարներ չորթել իտալացի նախկին սպայէ մը եւ ուրիշ անձերէ։ Թուռիօ ինչպէս նաեւ Ֆանի Միլանքինի անուն կին մը, զոր խաբեբան իր մայրը կ'անուանէր, ձերբակալուելով, եօթն ամսէ ի վեր բանտարկուած կը գտնուէին իտալական հիւպատոսարանին բանտը։ Դատաբանը շատ մը դանդաղ նիստեր նուիրեց այս գործին։ Վճիռը երէկ առտու տրուեցաւ։ Կուլիէլմօ Թուռիօ դատապարտուեցաւ 4ու կէս տարուան բերդարգելութեան, 1000 ֆրանք տուգանքի եւ չորթուած գումարներու վճարմանը։ Միլանքինին՝ իբր մեղսակցուհի՝ դատապարտուեցաւ 8 ամսուան բանտարկութեան և 200 ֆրանք տուգանքի։ Դատապարտուեցան նաեւ դատական ծախքերու վճարման։

ԹՈՒԶԼԱԷՆ կը գրեն թէ նոյեմբեր 25էն մինչեւ դեկտեմբեր 1, Կ. Պոլսէն անդ ժամանած են 14 շոգենաւեր և 202 առագաստանաւեր, յորս կը գտնուէին 1745 ուղեւորներ և 1019 նաւաստիներ։ Ցամաքի ճամբով ալ 1558 ուղեւորներ ժամանած են։ Ասոնք բժշկական քննութեան ենթարկուելէ ու ապանիխուելէ յետոյ՝ ազատ անցագիր ստացած են։

ԻԶՄԻՐԻ անգլիական փոխ-հիւպատոս Պ. Պլէն երէկ մայրաքաղաքս եկաւ։

ՔԵՆԴԼԻՐԻԻ մէջ երեսուն սենեակով տուն մը գնուած է, որ հիւանդանոցի պիտի վերածուի։ Այդ առթիւ երկու հարիւր ոսկւոյ հանգանակութիւն մը կատարուած է։

ԳՕՆԵԱՅԻ նորընտիր Տէֆթէրտար Զիւհտի պէյ իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ Իզմիրի ճամբով։

ՍԵԼԱՆԻԿԷՆ կը գրեն թէ նահանգին համար դրուած տասնօրեայ քարանթինան մեծապէս ազդեր է վաճառականութեան վրայ։

ԼՈՆՏՈՆԻ օսմանեան դեսպանատան երկրորդ քարտուղար Իհսան էֆէնտի երէկ իրիկուն իր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

ՊԵՐՈՒԹԷՆ կը գրեն թէ Եւրոպայէն երկրաչափներ ժամանած են անդ, Դամասկոսէն Պիրէճիքի շինուելիք երկաթուղիին համար։

ՍԱՔՐԻՔԷՕՅԻ նախկին դատաւորին նօտար ([illegible]) Րիֆաթ էֆէնտի, կ'ըսէ Սապահ, առժամաբար պաշտօնէ դադրելով դատաստանի ենթարկուած է և իր պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ Ֆէրտի էֆէնտի։

ՄԱՆԱՍԴԸՐԷՆ կը հեռագրեն թէ Նասիլիչ գիւղաքաղաքին մէջ [illegible] եղած է, ուրկէ տղաքները վարակուած են, և թէ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են։

ՄԵԾ ՕՁ ՄԸ.—Տասներկու օր առաջ, Հօտգասի Մանոլեթոց գիւղին բնակիչներէն մէկը Մէրձակայ դաշտին մէջէն կինի կըրտած առեն իրմէ վեց եօթը քայլ հեռուն օձ մը կը տեսնէ, որ թէեւ հաստութիւն ունէր ու ճիւաղատեսիլ երեւոյթ։ Գիւղացին, սարսափահար, անմիջապէս գեղ կը վազէ և սոսկալի եղելութիւնը կը պատմէ, թա՛փ տալով իր զարհուրած երեւակայութեանը։ Անհանգստութիւն մըն է կը տիրէ այդ և շրջակայ գիւղերուն մէջ. ա՛լ իրենց արտերն երթալու կը քաշուին՝ ճիւաղին հանդիպելու վախէն։ Տեղական կառավարութիւնը քննութիւն կատարել ուզելով՝ հինգ վեց զինուորներու ջոկատ մը կը ղրկէ՝ հրէշին գոյութիւնն ստուգելու համար։ Քանի մը գեղացիներ կ'առնեն հետերնին և կընճնաստանը մտնելով կը սկսին խուզարկել։ Արդարեւ շատ տեղեր խոտը ճմլուած էր, թուփերը կոտրած էին, բայց ճիւաղը մեկնած էր։ Վերջապէս չեն գտներ ու ետ կը դառնան։

Ականատես գիւղացին մեծ համոզմամբ կը հաստատէ թէ օձը եզջիւրներ, մազեր, ու երեք գրկաչափ երկայնութիւն ունէր եւ գեր, ինչպէս կը պատմէ նահանգին լրագիրը։

ՆԱՒԱՑԻՆ ԱՐԿԱԾ.—Պօղէկ շոգենաւն, որ կիրակի օրը Գավագէն ճամբայ կ'ելնէր Էրէյլի երթալու համար, հոսանքին սաստկութենէն Ֆրէօնէրի կոլոչ շոգենաւին վրայ ինկեր և վնասեր է։ Ցետոյ թէեւ երկաթ նետել ուզեր է, սակայն չը յաջողելով՝ ուրիշ շոգենաւի մը վրայ ինկեր և անոր ալ վնասեր է։ Վերջապէս յաջողեր է երկաթ նետել, բայց ինքն ալ վնասուեր է։

ՀԱՒԻ ԳՈՂ.—Ոստիկանութեան պաշտօնեայք առջի օրը Գասըմ Փաշայի մէջ Աիշէ անուն կին մը ձերբակալեցին որ այդ կողմերը հաւի գողութիւն կ'ընէր։ Աիշէ քանի օր առաջ Մաղնիսայէն մայրաքաղաքս եկած էր։

ՈՃԻՐՔ ԵՒ ԱՐԿԱԾՔ.—Առջի գիշեր Ղալաթիոյ Ամերիքա Թատրոնին առջեւ մէկ քանի շրջմոլիկներ վիրաւորեցին Բէթրօ անուն հելլենացի մը։ Ոստիկանութիւնն իմանալով, Սալիհ անուն մարդ մը ձերբակալեց իբրեւ կասկածելի։

—Մաքրիգիւղի շրջակայ Քիւչիւքքէօյի մէջ Բէթրօ և Ապտուլլահ անուն անձեր առջի օրը կռուի բռնուեցան և Բէթրօ գլխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

—Երէկ ժամ 8ին Գարաքէօյի Աղիգլէ պահականոցին առջեւէն անցնող վարձու կառք մը շրջեցաւ։ Կառքին մէջ գտնուող անձն անվտանգ ազատեցաւ։

—Առջի օրը Մաքրիգիւղի Զէյթունլուքի թաղին մէջ գտնուած փուռի մը վարպետին՝ Բէթրօի և աշակերտին՝ Խրիսթօի միջեւ կռիւ մը ծագած ըլլալով, նոյն գիշերը Խրիսթօ փուռին ետին գտնուած փայտի և տաշեղներու կոյտ մը բռնկցուց, սակայն ժամանակին իմացուելով վտանգին առաջքն առին։ Խրիսթօ ձերբակալուեցաւ։

ԱԶԴ ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Թրամուէյից ընկերութեան բաժնետէրերուն կը ծանուցուի թէ վարչական խորհրդոյ որոշմամբ 1893 տարեշրջանին 5 օսմ. ոսկինոց 400 ջնջելի բաժնեթուղթերուն վիճակահանութիւնը հրապարակով տեղի պիտի ունենայ դեկտեմբեր 11/23 շաբաթ օրը, կէս օրէն 2 ժամ ետքը, ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Պէրչէմէք Բազար, Զընար փողոց։

Կ. Պոլիս 4/16 դեկտ. 93

1—3

ԹԱՏՐՈՆ ԹԷՓԷ-ՊԱՇԸԻ

Ֆրանսական խումբը այս գիշեր պիտի ներկայացունէ ՊՕՔԱՍ (BOCCACE)։

Ա Զ Դ

Արդէն բնաւ տարակոյս չկայ թէ մաքուր, հին եւ գիտականապէս պատրաստուած ճշմարիտ քոնեաքի գործածումը առողջապահական միջոցներէն մէկն է ընդդէմ այն համաճարակին որ կը տիրէ մայրաքաղաքիս ինչպէս նաեւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ։

Հոս հարկ չկայ ի մէջ բերելու եւրոպացի երեւելի գիտուններու կարծիքներն այս մասին։ Այդ նիւթեննէն կ'ազատէ ձեզ գործածումն այս ըմպելիքին զոր այս երեւելի գիտունք ներմուծած են հնտախտային հիւանդանոցներու մէջ եւ իրենց խորհրդովը տարածուած է հասարակութեան մէջ։

Քաղաքակիրթ աշխարհի կեդրոնին մէջ կատարուած կրկին փորձերը իրօք ապացուցած են թէ քոնեաքը անանկ կազդուրիչ տարրեր կը պարունակէ որ կազմը կը պահպանէ անխեղ ախտին կանխատրամադրութենէն եւ անխնաս կ'ընէ առաջին յարձակումները՝ քիչ շատ մեղմելով անոր ծանրութիւնը։

Բայց որպէսզի այս հրաշալի ըմպելին առաջ բերէ իր բարերար արդիւնքը պէտք է որ քոնեաքին տեսակն ու տարիքը երաշխաւորուին։

Ծանօթ է հասարակութեան թէ միակ քոնեաքը որ կ'ընծայէ այսօրինակ երաշխիքներ ԹՐԻԲՕՍ քոնեաքն է, իր նախնական նիւթին գերիվերութեանը, իր գիտական անբաղդատելի պատրաստութեանը, ինչպէս նաեւ իր առնուազն վեց տարուան հին արտադրութեանը պատճառաւ։

Իր մեծ սպառումն յԵւրոպա, մանաւանդ ի Ֆրանսա որ ստացած է ոսկի շքադրամներ տիեզերական ցուցահանդէսներուն մէջ, լաւագոյն ապացոյցն է։

50,000 ֆրանքի պարգեւ մը կը տրուի այն անձին որ ապացուցանէ թէ ուրիշ քոնեաքներ ունեցա՞ծ են նոյն պատուոյ նշանները Եւրոպայի մէջ։

Ամեն տեղ առանց նախապատուութեան ուզեցէք ԹՐԻԲՕՍ քոնեաքը, եթէ կուզէք ձեր առողջութիւնը պահպանել ընդդէմ ձեզ սպառնացող վտանգին։

Մեծ ուշադրութիւն կը յանձնարարուի կեղծերու դէմ։

Թուրքիոյ գլխաւոր գործակալները ՏՈՒՔԱՍ եղբարք, Ղալաթիա, Ալիքսիատի խան, թիւ 17։

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 18 Դեկտ.—Ֆրանսա 420,000 ֆր.ի դրամական հատուցում կ'ընէ Իտալիոյ, Էկ-Մորդի դէպքին մէջ սպաննեալ և վնասեալ Իտալացւոց համար, բայց պայման դնելով որ Իտալիա եւս հատուցում ընէ Հռոմայ, Ճենովայի և Նաբոլիի դէպքերէն վնասեալ Ֆրանսացւոց։ Ֆրանսական Խորհրդարանը պիտի քուէարկէ պէտք եղած վարկը սոյն վճարման համար։

ԱԹԷՆՔ.—Կառավարութիւնը ծանոյց օտար ներկայացուցիչներուն թէ առաջարկեալ գանձային միջոցներ չեն դպչիր մենավաճառներուն, զորս յառաջիկային պիտի կառավարէ մենավաճառներու Ընկերութիւնը։

ՊՐՈՒՍԵԼ.—Նախարարապետը ծանոյց թէ իւր հրաժարականը պիտի մատուցանէ Թագաւորին։

ՊԵԼԿՐԱՏ.—Պ. Ռիսթիչ ծանրապէս հիւանդ է։

ՊԵՐԼԻՆ.—Պուքրէշի գերման դեսպան Պ. ֆոն Պիւլով Հռոմայ դեսպան եղաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Նախարարաց խորհուրդ գումարեցաւ որոշելու համար թէ ո՛ր աստիճան յաւելում պիտի ըլլայ Նաւատորմին վրայ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Երեսփ. Ժողովն սկսաւ վիճաբանել այն խնդրոյ վրայ պէ՞տք է նահանգային ինքնօրէն կազմակերպութիւն տալ Եութահի մորմոնաբնակ գաւառին։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 7 Դեկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	110 ½
3 » Փարիզի »	22 80

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոց. [Միաց. Դ. Սէրի]	24 33
Բերայի մէջ	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	24 34
Կէս օրին	24 33½
Թահվիլաթը Օսմանիյէ երէկ երեկոյ	— —
» » ժամ 5ին	— —

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխառ. [illegible] Սէրի	57 50
»	35 50
» [illegible] »	26 30

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	— —
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	7 20
Պանք տը Քոնս	» »	3 05
Օսմ. Շոմէն տը ֆէր	» »	4 10
Րէժի	Օսմ. Ոսկի	18
Թրամուէյ	» »	575
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	» »	310
Ռումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	92 12
Բաժնեթուղթ [illegible]		39

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 18 Դեկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 22
» » 4 ½ %	105 25
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	22 72
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	502 50
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	460
Օսմանեան Երկաթուղի	92 50
» Րէժիի բաժնեթուղթք	410
Պանք Օթօման	600 31
Քրէտի Լիօնէ	752 50
Իտալական Ռանթ 5 %	82 07
Եգիպտական միացեալ	—
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 190
Օսմանիյէ Օսմանեան քօնսօլիտէ)	428 12

ԼՈՆՏՈՆ, 18 Դեկտեմբեր

Անգլ. քօնսօլիտէ	98 18
Օսմ. » Սէրի Դ.	22 62
» » » Ա.	57 25
» » » Բ.	35 50
» » » Գ.	24 25
Օսմ. փոխառութիւն 1871	100 75
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆանս Լօն)	98
Պանք Օթօման	13 87
Այտընի երկաթուղի	13
Գասապայի երկաթուղի	14 50
Եգիպտական միացեալ (Ունիֆիյէ)	101 12
» առանձ. (բրիվիլէժիէ) 1890	— —
Ռումանիայ (փոխառ. Ռոշիլտ)	103 25
Հելլենական 5 %	30
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 386

ՎԻԷՆՆԱ, 18 Դեկտեմբեր

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	125 20
» Փարիզի »	50 60
Օսմանեան Րէժիի բաժնեթուղթք	199 90
» Երկաթուղի	51 70

ՊԵՐԼԻՆ, 18 Դեկտեմբեր

Օսմանեան Երկաթուղի	87
Օսմ. Րէժի	— —
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 220
» Փարիզի »	80 45

ՓԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

ՓԱՐԻԶ, 18 Դեկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	98 27
Եգիպտական միացեալ	—
Օսմ. քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	22 77
Օսմ. երկաթուղի	— —
Օսմ. Րէժի	— —
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	— —
Բրիօրիթէ Թիւրք	— —
Պանք Օթօման	600

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ
ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

Սոյն խորագրոյն ներքեւ կարդացինք Աճէմեան էֆ.ի կրկին յօդուածները Արեւելքի 2932 և 2939 թիւ թերթերուն մէջ։ Յօդուածագիրը, պարզելէ յետոյ թէ որչա՛փ զարգացած է եւրոպական երաժշտութիւնը, թէ ինչ հրաշալիքներ արտադրած են այդու զանազան երեւելի արուեստագէտներ, թէ այդ երաժշտութիւնը գիտնալն ու անկէ ախորժիլը՝ ժողովուրդի մը քաղաքակրթութեան աստիճանը ի յայտ կ'ածէ, են. փափաք կը յայտնէ որ մեր եկեղեցական երաժշտութիւնը ի բաց թողլով, եւրոպականը ընդունինք մեր եկեղեցեաց մէջ. որովհետեւ, կ'ըսէ, «բազումք կը խոստովանին արդէն թէ այժմեան վիճակին մէջ, մեր եկեղեցական երգերն, որքան ալ լաւ կատարուին, ըստ իրենց յատուկ կանոնաց, ախորժալուր չեն և չեն կրնար ըլլալ. և մեր հոգւոյ և սրտի պէտոյքը գոհացնելու անբաւական են։»

Եւրոպական երաժշտութեան մասին ըսածներուն կարելի չէ որ իրեն համակարծիք չը գտնուինք։

Սակայն երբ կարգը կուգայ արեւելեան կամ այն է մեր եկեղեցական երաժշտութեան, կարծիքները կը տարբերին։ Արեւելեան երաժշտութեան համար ըսել թէ «որքան ալ լաւ երգուին՝ ախորժալուր չեն և չեն կրնար ըլլալ», արեւին ջերմութիւնը ուրանալու պէս բան մ'է։

Ռուսք, կ'ըսէ Աճէմեան էֆ. յունական եկեղեցւոյ երաժշտութիւնը թողլով, մասնաւոր եղանակներ ընդունեցին, որք յոյժ ախորժալուր են. նոյնպէս ալ Պուլկարք, և կը հետեւցունէ թէ՝ պէտք է որ մենք ալ թողլով մերինը, ընդունինք եւրոպական երաժշտութիւնը։

Սակայն մի՞թէ կարելի՞ է յունական երաժշտութիւնը մեր եկեղեցական երաժշտութեան հետ բաղդատութեան դնել։

Աճէմեան էֆ. եւրոպական երեւելի արուեստագէտներէն, Մոցարդի, Ռոսինիի, Մէյէրպէրի, Կունոյի, Վէրտիի հրաշալի մեղեդիները մեզ կը յիշեցունէ։

Մենք, ինչպէս ի վերեւ ըսինք, երբեք չենք կրնար [illegible] այդ երեւելի արուեստագէտներու արտադրած հրաշալիքներուն վրայ. սակայն պատահած է որ եւրոպացի քիչ շատ արուեստագէտներ ալ, ի լուր մեր եկեղեցական երգոց մանաւանդ ընտիր հատուածներուն, իրենց հիացումը յայտնած են Արեւելեան երաժշտութեան մասին։

Այո՛, այդ երաժշտութիւնն ալ իր մէջ այնպիսի հրաշալիքներ կը պարունակէ, որ այնչափ դարերէ ի վեր տակաւին կարող է սրտերը լեցունել երկնային ուրախութեամբ, միտքն ու հոգին ի վեր հանել, ինչպէս կարող են ընել թէնօրներ, պարիթօններ և պասօներ։

Ի՞նչ են Մեծի շաբաթու ամբողջ երգեցողութիւնները, մեղեդիները, ողբերը, գանձերը են. այդ ամենը՝ որք դարերէ հետէ ժողովրդեան ականջին կը հնչեն և տակաւին նոր ու թարմ են, այդ ամենուն համար ո՞վ կարող է ըսել թէ մէկ մէկ հրաշալիք չեն։

Իսկ երբ վերջին ատեններու գործ, բարեյիշատակ Արիսի, Երանեանի, Չերչեանի գործերը միթէ նուա՞զ հրաշալիքներ են իբրեւ եկեղեցական երաժշտութիւն։

Արդ՝ ի՞նչ հարկ կայ թողուլ մեր ունեցածը, որ արդէն լաւ է և ընդունիլ օտարինը։

Մենք կ'ընդունինք բնական օրինօք թէ՝ մեր երաժշտութիւնը բարւոքման կամ բարեփոխման պէտք ունի. բայց բարեփոխում ըսելով չը հասկցուիր թէ բոլորովին մեր ունեցածը թողունք։

Ըստ մեզ, խնդիրը եւրոպական կամ արեւելեան երաժշտութեան վրայ չէ. այլ, որն որ ալ ըլլայ, լաւ կամ գէշ կերպով երգուելուն մէջ է։

Եւրոպական երաժշտութիւնն ալ որ այնչափ զարգացած է, շատ անգամ՝ թէ՛ եկեղեցեաց մէջ և թէ այլուր. այնպիսի գէշ կերպով մը կ'երգուի, որ երբեք ներկայ եղողներուն վրայ լաւ տպաւորութիւն չըներ։

Սակայն երբ լաւ կտոր մը երգիչներու կողմանէ գէշ կերպով կ'երգուի, այդու ոչ թէ երաժշտութիւնն է որ իր արժանիքը կը կորսնցունէ, այլ նոյն իսկ երգիչները։

Ճիշդ այսպէս է մեր եկեղեցեաց մէջ. լաւ երգիչներ, լաւ խումբ, գրեթէ բնաւ ունեցած չենք. ամեն ոք դպիր է. ամեն դպիր իւր հաճած կերպով և ամեն երգիչ իւր ուզած ձայնով կ'երգէ. և այս կերպով հարկ չըկայ ըսել թէ՝ ոչ թէ Արեւելեան կամ Եւրոպական, այլ նոյն իսկ եթէ հրեշտակային երաժշտութիւն ըլլայ երգուածը, դարձեալ ախորժալուր չը կրնար ըլլալ։

Հոս է ահաւասիկ Աճէմեան էֆ.ի և մեր կարծեաց տարբերութիւնը։

Աճէմեան էֆ. կ'ըսէ թէ որչափ ալ լաւ երգուելու ըլլայ, արեւելեան երաժշտութիւնը ախորժալուր չէ։

Մենք կ'ըսենք. եթէ գէշ երգուելու

ըլլայ, Եւրոպականը երբեք ախորժալուր չէ․ հետեւաբար եթէ արեւելեանը ախորժալուր չէ երեւցած, ատոր պատճառը պէտք էր փնտռել երգուելուն մէջ։

Աճէմեան էֆ. իր յօդուածին մէջ շատ արհամարհոտ ակնարկ մը կ'ընետէ նաեւ արեւելեան ձայնագրութեան վրայ, որպէս թէ շատ թերի բան մը եղած ըլլար այն․ մինչդեռ այնպիսի որոշ կանոններ, այնպիսի ճոխ խազեր կամ ձայնանիշեր եւ գրութեան մէջ ալ այնպիսի հեշտ դրութիւն մ'ունի, որ ծանօթ է արդէն արուեստագիտաց․ սա առաւելութիւնը ունի նաեւ որ, իր մէջ կը պարունակէ բաց ի կիսաձայներէ չորդ եւ մանաւանդ կէս չորդ ըսուած ձայները, որք Եւրոպականին մէջ բոլորովին անպէտ թողուած են․ սակայն բաւ է որ բնական ձայնի մէջ կան այդ չորդ եւ կէս չորդ ձայները․ ձայնագրութիւնը ա՛յն ատեն թերի եղած կ'ըլլար, երբ բոլոր բնական ձայները իւր մէջ չի պարունակէր։

Աճէմեան էֆ. թող չը զարմանայ երբ ըսենք թէ՝ արեւելեան ձայնագրութիւնը որ արդէն շատ մը վարժարաններու մէջ կը դասախօսուի, իւր կարծածին հակառակ այնչափ զարգացած է որ ո՛ եւ իցէ եղանակ մը սոսկ ձայնագրեալ կարելի է շատ դիւրաւ երգել՝ արտասանելով հանդերձ իւրաքանչիւր ձայնանիշերու կամ խազերու անունները, եւ այս ոչ միայն ամբողջ կամ կէս ձայներու, այլ մինչեւ իսկ ընդհարումներու համար․ բան մը՝ որմէ բոլորովին զուրկ է Եւրոպականը։

Եթէ ցաւալի կէտ մը կայ, այն ալ սա է թէ մեր մէջ ինչպէս ամեն արուեստագէտ, նոյնպէս ազգային առաջնակարգ երաժշտապետներն ալ պէտք եղած քաջալերութիւնը չը գտնելով, բոլորովին քաշուած են եկեղեցական երաժշտութեան ասպարէզէն, եւ այդ ասպարէզը մնացած է այսօր, երկրորդական երաժիշտներու ձեռք, որոնմով կարելի չէ երբեք բարւոքում մը ձեռք բերել։

Այս համոզմամբ է թերեւս որ լսածնուս նայելով այս օրերս Սամաթիոյ մէջ եկեղեցական երգեցիկ խումբ մը կազմակերպուելու վրայ է, նախաձեռնութեամբ ազգ. ուսուցիչներէ Միհրան էֆ. Տէօքմէճեանի։

Կը լսենք նաեւ թէ՝ ազգային մի քանի առաջնակարգ երաժիշտներ պիտի վարեն այդ խումբը։

Այս առաջին քայլը պիտի ըլլայ թերեւս դէպ ի բարւոքում մեր եկեղեցական երաժշտութեան։

Մենք կը յուսանք թէ՝ ամեն անոնք որ իրենց եկեղեցասիրութեամբն հանդերձ, փափաքող են նաեւ եկեղեցական երաժշտութեան բարւոքմանը, պիտի փութան աջակցիլ այս ձեռնարկին, ոչ թէ երբ իրենց դիմում մ'ըլլայ՝ այլ եւ ինքնաբերաբար։

Կը յուսանք նաեւ թէ՝ այդ խումբ որ արդէն վարժ է, քիչ ատենէն պիտի գոհացունէ ժողովրդեան բարեպաշտական մէկ փափաքը․ եւ եթէ երբեք Աճէմեան էֆ. ալ ուզէ լսել օր մը այդ խումբը, ինքն ալ պիտի համոզուի անշուշտ թէ՝ յանցանքը ոչ թէ երաժշտութեան այլ նոյն իսկ երգիչներունն է եղեր, եւ թէ արեւելեան երաժշտութիւնն ալ կարող է Եւրոպականին նման, եւ թերեւս ա՛լ աւելի, գոհացունել հոգւոյ եւ սրտի պէտքերը։ Վ. Հ.

ՈՒՂԵՒՈՐԱԿԱՆ

ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Գ.

Առաւօտուն ճամբայ ելլելու համար, ամէն պատրաստութիւն կը տեսնենք երեկոյէն։ Յաջորդ օրուան օթեւաննիս 6 ժամ տեւողութիւն ունի։ Կէս օրուան սոսկալի տաքերուն չմնալու համար լուսէն երկու ժամ առաջ ճամբայ կ'ելլենք․ ցուրտ հով մը կառքին մէջէ փչելով կ'անցնի․ հաստկէկ վերարկու մը գիս կը պատսպարէ։ Սամսոնի զառիվերէն կառքը կամաց կամաց վեր կ'ելլէ։ Գիշերուան ջահերը հետզհետէ կը մարմրին․ արուսեակը անուշիկ շողով մը կը փայլփլայ հորիզոնին վրայ ու մթութիւնը կը հալի տակաւ։

Քանի մը կառքեր մեզմէ յառաջ կերթան ու քանի մը հատ ալ մեզ կը հետեւին։

Զառիվերին գագաթն ենք․ կառքերը կը կենան ձիերուն շունչ առնել տալու համար․ հիմա կատարելապէս լոյս է․ գետնաթաւալ երիվարներու շունչը սպիտակ ծուխի մը պէս կը բարձրանայ։ Մշուշը միջոցին մէջ կը դողդղայ ու իր կաթնաթոյր, անօսր շղարշին տակ կը ծածկէ ամէն ինչ։ Հեռուն ծովը կը պսպղայ եւ վարը մեր ոտքերուն տակ Գատը գիւղի տուները մառախուղին մէջէ կ'ընդնշմարուին տարտամ գծերով։

Չշփոթենք սակայն, այս այն Գատըգիւղը չէ որու ափանց վրայ Մարմարայի ալիքները կը նուաղին։ Հոս չկայ այն Մօտան, ուր բանաստեղծներ ու գրագէտներ կը ժամադրեն ու լուսնի շողերուն տակ զոյգեր թեւ ի թեւ կը շրջշրջին։ Այլ ասիկայ այն Գատը գիւղն է, որ Սամսոնի վերեւ կը գտնուի․ հոս ոչ միւսին պերճութիւնը կայ եւ ոչ ժխորը, անշուք, անշշուկ կեանք մըն է, զոր կ'ապրին գեղջուկի նախանձելի կեանքով մը։

Ճամբանիս հսկայ, սպիտակ վիշապի մը պէս ոլոր մոլոր կ'երկարաձգի մեր առջեւ. հիմա ալ երկար վայրէջք մը պիտի ընենք․ յանկարծ կառքերը կ'սկսին շարժիլ ու կը թաւալին արագօրէն իրարու ետեւէ։ Արեւին ճառագայթները փոքր առ փոքր կը ծծեն առաւօտուն խոնաւութիւնը ու իրենց հեղձուցիչ տաքը կը սփռեն երկրի վրայ։ Քանի մը ժամուան անընդհատ վերելք ու վայրէջքներէ ետք, ցանցառ, ցած ու անճաշակ տուներու խումբ մը կը նշմարենք․ յունական անշուք գիւղ մըն է. Սամսոն գացող կառքերը հոս է որ սովորաբար իրենց ձիերու կէս օրուան կերը կուտան։ Մենք կանուխ ելած ըլլալնուս համար չենք սպասեր ու ճամբանիս կը շարունակենք, որովհետեւ հազիւ 3 ժամ ունինք անդին։

Եօթին միջոցները կը մտնենք Զախալլար․ հոս պիտի գիշերենք երկու ահագին զառիվերներու ստորոտը, ուր կը գտնուի քանի մը խաներով ու քանի մըն ալ խանութներով օթեւան մը․ չորսդին զանազան հեռաւորութեամբ կան այլեւայլ Թրքաբնակ ու չերքէզի գիւղեր, որոնք ոչ դպրոց ունին եւ ոչ կարծեմ աղօթատեղի։ Վայրի տեղ մըն է Զախալլար, խեղճուկրակ հանգրուան մը․ խաներն աղտոտ ու անհամ, խանճիները փնթի ու դրամասէր մարդիկ, բացի սակայն Իսմայիլ պէյէն, որ ազնիւ մարդ մըն է․ խաներուն ամենէն կոկիկը, ամենէն բարեկարգը եւ ամենէն շնորհալին է իրը, որուն շատ մը առաւելութիւններէն զուրկ են նոյն իսկ քաղաքներու մէջ եղող անուանի խաներ։ Համեստօրէն շտկուած, մանճականներով յարդարուած սենեակներ եւ հանգստութեան ուրիշ միջոցներ կը գտնուին հոն․ հոն, ուր մաքուր սենեակ մը գտնել հազուադէպ է։

Իսմայիլ պէյ դիւրաթեք, իր ցեղին յատուկ բարակ մէջք մը, սեւ վառվռուն աչքերով, միջահասակ 40—42 տարիներ համբած Չէրքէզ մըն է։ 20—25 տարիէ այս գործով կ'զբաղի եւ մասնաւոր համակրանք մը ունի Սեբաստացի կառապաններուն վրայ․ ո՛չ․ մի՛ ծիծաղէք․ ձեր աչքին բան մը չերեւիր, գիտեմ, խանճիի մը համակրանքը, բայց շատ մեծ բան է ան կառապաններուն համար, այսպիսի տեղեր մանաւանդ, ուր ձմեռ ատեն ձիւնը ճամբաները կը ծածկէ եւ աւելի դժուարանց է։ Հապա Հաճիլար Տաղը Եօգունուն, ո՛հ, ահռելի է․ երեք կանգուն լայնութեամբ եւ 3 ժամ տեւողութեամբ զառիվեր մը ուղղաձիգ, աջ կողմը ձոր մը պահած որուն կուրծքին վրայէ ջուրերն ու թփուտներ երգելով կ'անցնին կ'երթան, այս վայրենի տեղերու մենութեան ազդած արհաւիրքը կարկաջելով մրմնջելով, եւ ձախ կողմը բլրակներու շարք մը երկարած՝ որուն ոտքը Սեւ ծովուն ալիքները կը լզեն։

Հաճիլար Տաղի վրայ երբ խօսք կը բանաս կառապանին հետ, տխրութեան մըռայլ փոթորիկ մը կարծես կը պայթի անոր դէմքին վրայ ու տարօրինակ սարսուռ մը կը ցնցէ զինքը։ Այս չարաչուք զառիվերը, արդեօք քանի՜ կառապաններ լացուցեր է եւ քանիներ արդեօք ցուրտ ու ձմեռ ժամանակ ճամբան այդ սոսկալի լեռներուն վրայ մնացեր են։

Իրիկունը Իսմայիլ պէյ շատ բաներ կը պատմէ մեզ․ իր քով բերանաբաց մտիկ կ'ընէ փոքրիկ մանչ մը, իր զաւակը․ ի՜նչ սիրուն չարաճճի։ Երբեմն իր հօր նետած յիշոցներուն արձագանգ կըլլար եւ երբեմն ալ տարօրինակ դէպքերու տպաւորութենէն հմայուած՝ կարծես կը վերանար եւ ուրախութեան խանդիւններ կ'արձակէր։

Ցորեկուան յոգնութիւնները կամաց կամաց իրենց ազդեցութիւնը զգալի կ'ընեն, մանաւանդ որ առաւօտուն կանուխ ելլելու մտադիր ենք։

Տ. ԶՈՒԳԱՍԶԵԱՆ

ԳԻՏԱԿԱՆ ՄԱՆՐԱԼՈՒՐՔ

ՄԵՂՐԻՆ ԿԵՂԾԸ.— Արտադրութեանց ամենէն սուրբը, ամենէն նուիրականն ա՛լ պիտի կեղծէիք, ո՜վ մարդիկ, կամ թէ աւելի ճիշդ, ո՜վ գերմանացիք, որովհետեւ ոչ մէկ ազգ անոնց չափ տրամադիր է նիւթեր կեղծելու եւ աժան ծախելու այնչափ հետեւող է։ Սքանչելի եւ ախորժահամ նիւթի մը՝ մեղրին՝ որ շատ երկիրներու մէջ երկրագործութեան գլխաւոր աղբիւրներէն մին է եւ որ գրեթէ առանց ծախուց կը գոյանայ, այդպիսի անզուգական նիւթի մը անճահ մէկ խարդախութիւնը հնարողները ինչ ըսել կուզին չենք հասկընար։ Նոր մեղրը, կեղծը, թթուներու եւ կերպարանափոխուած շաքարի խառնուրդ մ'է։ Միւնիխի Բէժխաւի ընկերութիւնը սքանչելի գտած է զայն, սակայն յարմարութիւնն այնչափ անկատար է որ վրայէն յայտնի է՝ բզզացող մեղուներու արտադրութիւն չըլլալով մարդկային ձեռարուեստ ըլլալը։ Վ. Գ.

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՏՈՒՆ [*]

Մօտամբ կը զարտուղին Խոտրջրոյ գիւղական տներն՝ որ Լազստանի արեւելեան կողմը նահանգ մըն է։ Գրեթէ ամէն տուն, նոյն իսկ աղքատ, երկյարկ է։ Գետնայարկին դստիկոնին պատերը մինչեւ դրան բարձրութիւնը քարէ են, իսկ անկէ վեր, փայտէ։

Գետնայարկի մէջ այլ եւս սրահ չկայ, այն տեղն՝ որ միւս տանց մէջ ախոռն ու մառանն էին, ի Խոտրջուր ննջարան եւ միանգամայն մառան եղած է։ Այս խցին մէջն է նաեւ երկրորդ յարկը տանող սանդուղը․ ձմեռը վարը կը բնակին, ամառը՝ վերը։ Նստելու բարձր տեղը՝ սոֆան՝ հոս ալ կը գտնենք՝ Բուխրի տեղ։ Կրակը գետինը կը վառի։ Չեմ կրնար իմանալ թէ ի՞նչ գործ ունի տախտակամածը՝ գոնեայ կեցած տեղը, գուցէ սխալ նշանակած է այն անձն՝ որ ինծ տեղեկութիւն տուաւ։ Եթէ զ. օ. դիմացի պատին առջեւն ըլլար եւ ազատ ըլլար այն տեղն՝ ուր կը վերջանայ, պաշտօնը բոլորովին որոշ եղած կ'ըլլար։ Լոյսը վերէն կուգայ։ Խցերը բաց դռներէ եկածէն զատ՝ ուրիշ լոյս չունին։

Յիշեալ կողման գիւղերուն մէջ գոմն ու ախոռը գիւղէն դուրս ու շրջակայքն են։ Երկայնաձեւ ախոռին վրայ՝ որ գետնի մէջ շինուած է, դստիկոն մը կայ՝ երկուքի բաժնուած․ առջեւի մասին մէջ ծառայք կը բնակին, ետեւի բաժինը հօրթերուն ու գառնուկներուն է․ ասոր վրայ կը բարձրանայ երրորդ յարկը, ուր իբր մարագ խոտ կը պահեն։

Երրորդ տեսակ տանց՝ այսինքն նորագոյն ժամանակաց նորակերպ տանց մասին ըսելու շատ բան չունիմ։ Այս տեսակ տան մէջ ինչ ինչ հին եւ ինչ ինչ նոր մասունք կը տեսնուին, որ նորամուտ են։ Նախ եւ առաջ ամէն գիւղացի այսպիսի տուն ինքնին չի կրնար շինել, այլ սովորաբար ունեւորք միայն՝ որ իրենց տուները ճարտարապետներու շինել կուտան։ Նիւթն է քար եւ աւազախառն կիր։ Քարերն այլ եւս անտաշ չեն գործածուիր, այլ եթէ ոչ ամէն՝ գէթ անկիւնաքարերն ըստ կանոնի կը կոփուին եւ պատերը քիչ մ'աւելի գեղեցիկ տեսք կ'ունենան։ Մինչդեռ նախկին տները գիւղացւոյն ոչինչ կ'արժէին, ասոնք երբեմն շատ սուղ կ'ըլլան։ Վերն ըսի թէ գիւղացին չուզելով կը մեկնի իւր հօրենական օճախէն. այս մեկնումը պատճառ եղած է գիւղացւոյ իրենց տներն այնպէս մը շինելու որ մարդ կարծելու փորձութիւն կ'ունենայ թէ աշտարակի պէս իրարու վրայ դէզ մըն են։ Նոր տան տեղը՝ միշտ հին տան տեղն է․ գիւղացին կա՛մ իւր հին ղարաղամը վար առնելով անոր տեղ նոր օճովը կը կառուցանէ, եւ կա՛մ եթէ ղարաղամի քով ըստ պատահման ազատ տեղ ունենայ՝ նոր շէնքին կը յատկացընէ եւ հինը կը թողու։

Նոր տան հիմնական ձեւը հնէն յճականս շատ չի տարբերիր։ Հին քառակուսին կը մնայ, նոյնպէս եւ սրահը․ միայն նախկին ղարաղամի եւ ախոռի տեղ բազմաթիւ սենեակներ՝ օճախներ շինուած են։ Խցէ խուց անցնելու դուռ չկայ, այլ ամէնուն դուռն ալ նոյն կերպով սրահէն է։ Առ հասարակ երկյարկ են տները, վարինը իբր մառան կը գործածուի, իսկ վերինը բնակելու։

Տանիքները թէեւ հարթ են, սակայն երդ չունին, ինչու որ դրանց քով՝ խցերու մեծութեան համեմատ մէկ կամ երկու պատուհան բացուած են մէկ երեսի՝ այսինքն ճակատի երեսին վրայ, որով թէեւ խուցը լոյս կը մտնէ, բայց քիչ՝ սրահներուն շատ մեծ ըլլալուն պատճառաւ։ Բաց աստի պատուհանք երկաթեայ խիտ վանդակներ եւս ունին առ ի զգոյշ՝ որով լոյսն առաւել եւս կը նուազի։ Արեւգական լոյսը գրեթէ երբեք այս խցերը չի մտներ եւ անտարակոյս շատ վատառողջ կ'ըլլային սենեակք, եթէ դռները երկայն ժամանակ բաց չմնային եւ եթէ բնակիչք խցերէն աւելի սրահը չկենային։ Թէ՛ գետնայարկի եւ թէ՛ ղարաղամի յատակը կարծր կաւով ծեփուած է․ երկրորդ դստիկոնին յատակը սովորաբար տախտակ կ'ըլլայ։ Կրակարանը ծխան ունի երբեմն․ քուրսի ալ կը գործածուի։ Քուրսիի տակ երկաթեայ փոքրիկ կրակարաններ կը դնեն։ Պատերը բաւական հաստ են եւ բաց դռներով բազմաթիւ մեծ ու փոքր խորշեր ունին՝ զորս պահարանի տեղ կը գործածեն։

Գլխաւոր ու հիւրասենեկաց դռներն երկփեղկ են, իսկ միւս խցերունը՝ միափեղկ։ Քանի որ տունը նոր է՝ լաւ տպաւորութիւն կ'ընէ մարդու վրայ, բայց քիչ ժամանակէն խորտակեալ ապակիներու տեղ իւղուած թուղթ կ'անցընեն, մաքուր որմերը մրէն կը թխանան, գիւղին միւս տանց նման երեւոյթ մը կ'առնու ամբողջը։

Գրեթէ ամէն տան մէջ հիւրանոցները քանի մ'աթոռ եւ պահարաններու մէջ դանակ ու պատառաքաղ պահուած կ'ըլլան քաղաքացի հիւրերու համար։ Բնակիչք աթոռի վրայ նստելու չեն կրնար վարժիլ․ եթէ նստելու ալ ըլլան, իրենց կերպովը կը նստին։

Բաղդատութիւն մըն է տունը՝ հին ու նոր տան։ Որոշուած չէր թէ ո՞վ այս կամ այն բաժնին մէջ պիտի բնակի։ Ընտանիքը շատ մեծ (եթէ ամէնքն ի միասին ընթրէին 32 հոգի էին) ու հարուստ էր․ եւ ընտանեաց նորասէր անդամք նոր բաժնին մէջ կը բնակէին, իսկ մնացեալք հնոյն մէջ։ Առաջին դստիկոնի սրահը շատ մեծ է, իսկ երկրորդինը պատշգամի փոխուած է՝ առջեւն ու ձախակողմը բաց։ Փայտեայ վանդակապատք բաց կողմերը կը փակեն։ Ամէն խուց մէջտեղը կամ աջակողմեան պատին կից իւր կրակարանն ունի, գետնայարկին փոքրիկ խուցը կրակարանէ զատ քուրսի ալ ունի։ Պատշգամի կրակարանն ամառը խոհանոցի տեղ կը ծառայէ։ Որմախորշերէն ոմանց մէջ՝ որոնց դռները բաց են, անկողինները կը դրուին ցերեկը.— վասն զի անկողինները ցերեկը տարածուած չեն կրնար մնալ։ Դուռ ունեցող որմախորշերը պահարանի տեղ կը գործածուին։

Ախոռը տան կողին կցած է․ տան դարձած պատն այնպէս մտածելու ենք՝ իբր թէ չկայ, վասն զի չի տեսնուիր, նոյնպէս հին տան ետեւի պատը։ Ախոռի տանիքը սրահի յատակին հետ հաւասար է։

Այս երեք տեսակ տանց հանդէպ՝ ցիր ցան կը գտնուին եւ այնպիսիք՝ որք իրենց կազմութեամբը Քսենոփոնի ստորագրութեան կը համապատասխանին, մանաւանդ լեռնային կողմերը՝ ուր ձմեռուան ցուրտը գրեթէ անտանելի է եւ փայտ չի գտնուիր։ Այսպիսի պարագաները զմարդ ստիպած են իւր բնակարանը վայրենի անասնոց որջերուն գրեթէ նման շինելու, եւ անոնց պէս գետնի տակ ստորաբնակ բնակելու։ Մէկ կողմանէ այդպիսի բնակարանաց պատերուն անթափանցելիութիւնը չի թողուր որ դրսէն ցրտութիւն ներս մտնէ, եւ միւս կողմանէ մարդուն հետ ի միասին բնակող կենդանեաց շունչը տունն ըստ բաւականի կը տաքցնէ. այսպիսի տըներ հիմա ալ կան, ինչպէս կային Քսենոփոնի ժամանակ։

«Ցայսօր եւս Հայք այսպիսի ստորերկրեայ բնակարաններ ունին, որոնք շատ անգամ այնպէս խոր են որ ասոնց տանիքներն գետնէն հազիւ քիչ մը բարձր են։ Քիչ անգամ չի հանդիպիր որ ուղեւոր մը գիւղի մը տանց տանիքներուն վրայ հասած կեցած՝ գիւղ կը փնտռէ․ միայն այն ժամանակ ինքն իրեն կուգայ, երբ իւր ձիոյն առջեւի ոտուըները ծխնելոյզի մը մէջ մտնեն եւ կամ ինքն յեղակարծումն յանկարծ տանիքէն ներս իյնալով ընտանեաց քով կը բազմի։ Այս տեղն Քսենոփոնի տեղեաց մեկնութենէն (commentar) առի ուր եւ ի հաստատութիւն ըսուածներուն կ'աւելցուի․ «Մարաջախտն Մոլթքէ մեր ըսածը կը հաստատէ՝ ըստ որում ինքն ալ ծխնելոյզէ ստորաբնակ ընտանեաց մը սրահը պիտի իյնար։ Ասոր վրայ շատ զարմացած էր․ բայց երբ նախաճաշէ ետքը դէպ յառաջ կը ձիավարէինք, ամբողջ կարաւանը տեղւոյն տանց տանիքներուն վրայէն ընդոստ ընթացքով կ'երթար։»

Աստի անտի

ԽԱՀՈՒԷ, ԹԷՅ ԵՒ ՇԱՔԱՐ

Բաւական դժուար է գիտնալ, նոյն իսկ մօտաւորապէս, տարուան մը մէջ իրական սպառումն սննդական նիւթի մը որ կրնայ դիւրաւ անհետ պահուիլ։ Այսպէս, 1890 տարւոյն մէջ սպառուած խահուէի քանակութեան վրայ այսօր վիճակագրական ճիշդ տեղեկութիւններ կը տրուին։ Վերջին տասը տարիներուն մէջ խահուէի սպառումը մեծապէս աճած է։ Ամենէն շատ սպառողն է Միացեալ-Նահանգները, յետոյ կուգան Գերմանիա եւ Անգլիա։ 1875էն 1880, 1881էն 1884 եւ 1885էն 1889ի շրջաններուն մէջ Միացեալ—Նահանգներն սպառած են՝ 1,811,460,—2,165,812 եւ 2,268,082 կենթինար(*) խահուէ, Գերմանիա՝ 1,009.020, 1,109,070 եւ 1, 142,630 կենթինար. Անգլիա՝ 147,800,—143,427 եւ 138,309 կենթինար։ Սակայն 1885-86էն ի վեր համեմատական սպառումը կը նուազի, այսինքն յաւելումն պատճառն է ժողովրդեան աճումն այս երեք երկիրներուն մէջ, որովհետեւ կ'երեւայ թէ իւրաքանչիւր բնակիչ նուազ խահուէ կը սպառէ։ Անգլիոյ մէջ իսկ, ինչպէս կը ցուցնեն սոյն թուանշաններ, ընդհանուր սպառումը նուազելու վրայ է։ Այս երեք երկիրներուն մէջ, 1886—1890 ի շրջանին, խահուէի սպառումը մարդ գլուխ եղած է 2.38, 3.79 եւ 0.364 քիլոկրամ։ Նուազման պատճառն է անշուշտ խահուէի գնոյն բարձրացումը։

Ընդհակառակը, թէյին սպառումը շատ կ'աճի։ Այսպէս, 1876—1880, 1880—1884, 1885—1890ի շրջաններու միջոցին, Անգլիոյ մէջ սպառած է 721,072—752,888 եւ 831,515 կենթինար թէյ (այսինքն մարդ գլուխ 2.072 քիլոկ. 2.134 քիլոկ. 2.243 քիլոկ.), Միացեալ-Նահանգները՝ 325,404, 319,939 եւ 374,991 կենդինար (մարդ գլուխ 0.644, 0.600 եւ 0 430 քիլոկրամ), եւ Գերմանիա՝ 13,920, 25,640 եւ 19,120 կենդինար (մարդ գլուխ 0.034—0,030—0,040 քիլոկրամ)։ Գալով շաքարին, անհերքելի է անոր սպառման աճումը. 1870—1874, 1875—1879, 1880—1884, 1885—1887ի տարեշրջաններուն մէջ, յԱնգլիա սպառուած է՝ մարդ գլուխ 22,6—26.4—31.3—32.6 քիլոկրամ շաքար, Միացեալ-Նահանգները՝ 17.6—16.8—21.8—22.45 քիլոկրամ, Գերմանիա՝ 6.4—6.4—7.8—7.8 քիլոկրամ։ Ուրեմն այս երեք երկիրներուն մէջ յաւելումն ակներեւ է, ինչպէս նաեւ գրեթէ ամեն երկիրներու մէջ, բացի Ֆրանսաէն ուր 1885—1889ի շրջանին մէջ նուազ սպառուած է քան 1885—1889էն։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔԵՐԸ

Սիրային տռամներն անթիւ են․ Բոլոնեացի մը կուգայ թիւ մըն ալ աւելցունել ցուցակին վրայ։ Անունն էր Ճուզէբբօ Ալպօնի, եւ իր գործն էր հանրային գրագրութիւն եւ Պոլոնեը կը բնակէր Բոտեսթայի պալատան միջնայարկերը, Արճիա Ֆաթթօրինիի հետ եւ երկուքն ալ ապրուստնին կը ճարէին գորովագիր նամակներ գրելով անուս սիրահարներու համար որք բազմաթիւ են այդ քաղաքին եւ քիչ մը բովանդակ Իտալիոյ մէջ։

Ալպօնի, մոլորման վայրկենի մը մէջ, Ֆաթթօրինիի գրգռումով անանկ անպարկեշտ ընթացքի մը մէջ գտնուեցաւ որ զինքը մեղսապարտ կ'ընէր պատժադատ ատեանին առջեւ։ Մահը նախամեծար համարելով անպատուութենէ, առաջարկեց իր տարփուհիին—զոր կ'երեւայ թէ ուրիշէ մըն էր կորզած—կրկնակ անձնասպանութիւն մը․ բայց մանկամարդ աղջիկը այս առաջարկը շատ յարմար չգտաւ իր ճաշակին եւ լոյս տուաւ՝ մինակ ձգելով Ալպօնին իր խղճի խայթերուն հետ։ Հանրային գրագիրը րէվօլվէր մը գնեց եւ գնտակ մը պարպեց իր գլխուն։ Պայթման ձայնէն ոստիկանութիւնը վրայ հասաւ, վեր վերցուց ինքնասպանն որուն երեսը միայն վիրաւորուած էր թեթեւօրէն։ Երբ հիւանդանոց կը տանէին, Ալպօնի, տեսնելով շուրջը խռնուող բազմութիւնը, սա հակիրճ բանախօսութիւնն ըրաւ անոնց․ «Սիրելի քաղաքակիցներս, մեռնելէ առաջ թողէք որ բարի խորհուրդ մը տամ ձեզ․ երբեք մի՛ վստահիք կնոջ վրայ։ Ի՞նչ կայ աւելի թեթեւ քան փետուրը.—Փոշին։ Ի՞նչ կայ աւելի թեթեւ քան փոշին.—Հովը։ Ի՞նչ կայ աւելի թեթեւ քան հովը.—Կինը։ Ի՞նչ կայ աւելի թեթեւ քան կինը.—Ոչինչ»։

ԽՆԴԻՐ ՀԱՆՐԱՅԻՆ

ԱՌՈՂՋՈՒԹԵԱՆ

Ստորեւ կը հրատարակենք բնալուծական տեղեկագիր մը զոր խմբագրած են կառավարական նշանաւոր քիմիագէտ Պ. Փէթրօ Ափէրի եւ Ցուրիխի համալսարանին արհեստական քիմիագէտ եւ բնական գիտութեանց վարդապետ Պ. Կ. Սինկրօս՝ մայրաքաղաքիս մէջ սպառուող տեղական կամ օտար երկիրներէն եկող գօնեաքներուն անխարդախ բաղադրութեան, ընտիր տեսակին եւ հանրային առողջութեան օգտակարութեան մասին։ Այս երկու նշանաւոր քիմիագիտաց կողմէ խմբագրեալ պաշտօնական տեղեկագրէն ամեն ոք կրնայ լիապէս համոզուիլ թէ մայրաքաղաքիս մէջ սպառեալ գօնեաքներուն մէջէն ո՛րը նախապատուելի եւ առողջապահութեան տեսակէտով օգտակար համարուելու արժանի է։

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

Թիւ 3146 Կ. ՊՕԼԻՍ. 4 Օգոստ. 1893

Մեզ յանձնուած ըլլալով քննել Ս. Ի. եւ Ե. Մէթաքսասի ի Պիրէոն պատրաստեալ գօնեաքին բաղադրութիւնն եւ եթէ Յունաստանէն եկող միւս գօնեաքներէն առաւելութիւն մը ունենալով նախապատիւ համարուելու արժանի է, նոյնպէս եթէ պատրաստեալ է զուտ գինիէ եւ նման այն օրինակին զոր երկու տարի յառաջ քննած էին, ձեռնարկեցինք անոր քննութեան որոյ արդիւնքն ստորեւ պիտի տեղեկագրենք։ Ըստ որում խնդիրն հանրային առողջութեան տեսակէտով բարձր նշանակութեան արժանի է, պարտ էր մեզ այլ եւ այլ խանութներէն մէկ մէկ օրինակ առնուլ որպէս զի լիովին ապահով ըլլանք սպառեալ գօնեաքին որակին վրայ, եւ ըստ որում խնդիրն իւր մէջ կը պարունակէ բազում դժուարութիւններ, այս մասին արհեստական քիմիագէտ Պ. Կ. Սինկրօսի աջակցութիւնն եւս խնդրեցին։

Այսու պատճառաւ տասն եւ չորս (14) կեդրոնական վաճառատուններու դիմեցինք որոց իւրաքանչիւրին մէկ մէկ շիշ օրինակներ ստացանք թէ՛ սնտուկներու մէջէ եւ թէ՛ իբր նմուշ դրուած շիշերէ։

Մեր դիմած տասն եւ վեց վաճառատուններն են․

Ի Բէյօղ․ Պ. Լալայի «Հէլվէտական» վաճառանոցը, Պ. Դաքավօփուլօսին «Վիէննական» վաճառ. Նպարավաճառ Պ. Ցիօնկային, Փափա Եօրկիին «կեդրոնական նպարավաճառանոց, եւ Տիամանտօքուլօ եղբարց նպարավաճառանոցը։

Ի Ղալաթիա․ Պ. Տ. Գրիստալլի նպարավաճառանոցը, Պ. Սաքիլլարիօսի «Օրէ՛ա Ելլա՛ս» նպարավճ։ Պ. Տ. Նօմիգօսի շաքարավաճառանոցը եւ Պ. Տէսիլյայի նպարավաճառանոցը։

Ի Պոլիս․ Բէվէնճի օղլուի վաճառատունը, Պ. Անաղնօստօփուլօսի վաճառանոցը եւ Փանթազօփուլօսի վաճառանոցը։

Մեր հետազօտութիւնքն առաւել գործնական ընելու բաղձանօք, բաղդատելու համար այլ եւ այլ ուրիշ գօնեաքներ եւս ստացանք թէ՛ Յունաստանի եւ թէ Գաղղիոյ Պօրտօյի երեւելի գործարաններէն։ Յետ երկար, բազմավաստակ, ինչպէս նաեւ քիմիական նուրբ վերլուծութիւններէ, հետեւեալ արդեանց յանգեցանք։

Պ. Մէթաքսասի տասն եւ չորս օրինակներուն բնական եւ արուեստական յատկութիւնքը քննելէ յետոյ, որոշեցինք գինւոյ, ցքիի, ջուրի եւ այլոց քանակութիւնը, եւ բաղդատեցինք մեր արտադրած արդիւնքը դարձեալ մեր կողմէ քննուած այլ գործարաններու գօնեաքներուն հետ։ Յետոյ լուծեալ ցքիին բնական յատկութեան եւ օտար տարբերներ պարունակելուն կամ չպարունակելու մասին ճշգրիտ քննութեան զբաղեցանք։ Առ այս հետեւեցանք այն միջոցներուն եւ եղանակներուն զորս կը ցուցնեն մեզ E. Adam, Jorissen, Cazeneuve, Coton et Barbet, Portes et Ruyssen, Cabasse, Chateau, Charles, Hébert, Viederholt եւայլն եղանակներ զորս քաղեցինք հետեւեալ հեղինակութիւններէ Baudrimont (Dictionnaire des alterations et falsifications 1882), G. Salet (Agenda du chimiste 1887), Barillot (Manuel de l'analyse des vins 1889), Ch. Steiner (Traité des eaux de vie 1890), Magnier de la Source (Analyse des vins 1893), Hépert (Examen des boissons falsifiées Juin 1893), Van Hamel Roos (Revue internationale des falsifications 1889-1893).

Մենք ի կիր առեալ ամեն փորձերէն եւ մանրամասն ու ճշգրիտ քննութիւններէ կը հետեւի որ մեր մայրաքաղաքին մէջ վաճառեալ ՄԷԹԱՔՍԱՍ ԵՂԲԱՐՑ գօնեաքը զուտ եւ անապակ գինիէն պատրաստեալ լինելով՝ ամենայն օտար եւ արհեստական նիւթերէ ազատ ու զերծ է (այսինքն եգիպտացորենէ, գետնախնձորներէ, բանջարներէ եւ այլոցմէ), նաեւ հաստատելով մեր հաւաստիքն թէ իւր տեսակին մէջ գերազանց յատկութիւն ունենալով կարող է բաղդատուիլ գաղղիական գօնեաքներուն ամենէն երեւելիներուն հետ, հետեւաբար պարտ անձին կը համարինք մասնաւոր եղանակաւ յանձնարարել յիշեալ գօնեաքը մեր հասարակութեան երբ ուզէ գործածել այսօրինակ ըմպելի մը։

Կ. ՍԻՆԿՐՕՍ.	ՓԷԹՐՕՍ ԱՓԷՐԻՍ
Վարդապետ բնական գիտութեանց եւ արհեստական քիմիագէտ՝ վկայեալ Ցուրիխի համալսարանէն։	Քաղաքապետական քիմիագէտ, գերմանական, Աւստրիական, Հելլենական եւ այլ դիւպատոսարաններու։

769

ԴՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ
Պահճէ-Գաբու թիւ 4
1894Ի ԿԱՂԱՆԴԸ

Նուէրի համար Օրացոյցներ, Աղօթագրքեր ոսկեզօծ, սնտուկեայ, մաշկապատ, ամէն տեսակ։—Նոր Տարւոյ շնորհաւորութեանց յատուկ գեղեցիկ, ոսկետառ եւ նկարէն քարդեր։— Դունաւոր պատկերներով զարդարեալ ալպոմներ ու տետրակներ, այլ եւ այլ տեսակ ճաշակի յարմարող։—Սիրուն եւ ճոխ իրեր՝ սիրուն տուփերու մէջ՝ օրիորդաց եւ տղոց նուէրի համար գերազանցապէս յարմարող.—Կարկինի, ներկի տուփեր բազմատեսակ։—Կրօնական պատկերներ։—Դրատունը իւր ճոխ պէսպիսութեամբ կը գոհացունէ ամենէն խստապահանջ ճաշակներն իսկ։

Այս առթիւ միանգամ «ընդ միշտ կ'ազդարարուի» գաւառներէ գրատան դիմողներուն թէ, «ապառիկ յանձնարարութիւն բնաւ չկատարուիր.» բան մը ուզողը պարտի միշտ «արժէքը կանխիկ» դրկել փոստի ծախքով մէկտեղ, հակառակ պարագային պատասխան չտրուիր։ Ամէն յանձնարարութիւն ճշդիւ եւ խնամով կը կատարուի։

Դրատունը այցելել, տեսնել, քննել ամէն բան եւ համեմատել գները, միշտ ձրի է, ամէն մարդու համար։ 907 10—20

ԱՊԱՌԻԿ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ ԳԻՐՔԵՐՈՒ
ՊԱՅՄԱՆՔ ՎՃԱՐՄԱՆ
Գիրքերը կը տրուին Փարիզի գնով

100 ֆրանքի եւ անկէ պակաս ամեն յանձնարարութեան համար վճարումը պիտի ըլլայ ամսական
ՀԻՆԳ ՖՐԱՆԳ
5

Փոխադրութեան ծախքը գնողին վրայ է. Մեզ հետ յարաբերութիւն չունեցող անձերէն կը խնդրուի որ երաշխաւորութիւն մը տան տեղւոյս վրայ։

Ա. Տ. ՉԻՀԱՃԵԱՆ
Ղալաթիա, 10, Խավեար խան, Ղալաթիա 10,
331 1—00

ՄԵԾ ԱՌԻԹ

Յայտնի է թէ՝ Օսմանեան պաշտօնատանց մէջ պաշտօնի կոչուելու եւ յառաջադիմելու համար, ինչպէս նաեւ Օսմանեան շատ գործերու մէջ, թուրքերէն մաքուր ու գեղեցիկ գիր ունենալ խիստ օգտակար եւ թերեւս անհրաժեշտ պայման է․ ուստի շատ կարճ ժամանակի մէջ եւ դիւրամատչելի պայմաններով թուրքերէն գեղագրութիւն սորվելու պէտք կամ փափաք ունեցողները կրնան դիմել Օսմաներէնի գեղագիր Տէտէ էֆէնտիի գրասենեակը, Զիվեր Պէյ խան, թիւ 15, Ղալաթիա, Գօմիսիօն խանի մօտ։
916 7—10

ՇԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ղալաթա-Սէրայի դիմաց, անկիւնի ծխավաճառի կրպակը, ուր կը գտնուէի 23 տարիէ ի վեր, ձգած եմ այժմ, եւ անոր կից գտնուած 4 թիւ խանութը վարձած, հետեւաբար յատկապէս կը խնդրեմ պատուարժան յաճախորդներէս — որոց վստահութիւնն եւ մասնաւոր համակրանքը վայելած ըլլալու պատիւն ունիմ — որ հաճին այսուհետեւ նշանակեալ նոր խանութս դիմել՝ ամեն տեսակ լրագիր, ծխախոտ եւ ընտիր Չինական թէյ գնելու համար։ ԾԽԱՎԱՃԱՌ ՆՇԱՆ
901 5—8

ԱԲԷՆԷԱՆ շոգենաւը, Լիվրբուլէն ճամբայ կ'ելլէ դէպի ամսոյս 28։
ԱԲԷՆԷԱՆ շգն. ընկ.
ԷՏ. ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Սուլթան Համամ Սախտյէ խանի մէջ (ալթըրճըի գէտմէյ) ժամացոյցի նոր մթերանոց մը հաստատուած ըլլալով Սէլվաճեան էֆէնտիի կողմէ, մասնաւորապէս յանձնակատարներու եւ ժամացոյցի առեւտուրով զբաղող խանութպաններու կը յանձնարարուի դիմել սոյն նորահաստատ մթերանոցն ուր պիտի գտնեն, ոսկի, արծաթ եւ մետաղեայ ամեն տեսակ ժամացոյցներ, պատի եւ քօնսօլի բազմազան բանտուլներ ինչպէս նաեւ շղթայք եւ զոհարեղէնք, խիստ չափաւոր գներով։

Ի հարկին, վճարման մասնաւոր պայմաններ կրնան տրուիլ։

ԾԱՆՕԹ. Սէլվաճեան էֆէնտիի ժամացոյցներէն հատով գնել փափաքողք կրնան դիմել Մահմուտ Փաշայի գլուխ շուկայի դըրան ճիշդ դիմաց թիւ 3 իւր վաճառատունը։
Թիւ 920 1—20

Սնունդ տղայոց.—Ֆօսֆաթին Ֆալիէռ։

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹԻՒՆ
Ժ. ԱՆՏՐԻՕՄԵՆՕ
Ի ԲԵՐԱ Ի ՊՈԼԻՍ
Մեծ փողոց 283 Սուլթ. Պայազիտ փեթեքճիլէր 99

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ գոհացնելու համար Բերայի եւ շըրջակայից բազմաթիւ յաճախորդներս, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ բարեկամներս որք արդէն կրցած են գնահատել իմ լուսանկարչական աշխատութիւններս, մեծ լուսանկարչատուն մը հաստատեցի ի Բերա։ Այս նոր հաստատութիւնը լուսանկարչական առաջնակարգ հաստատութիւններու հաւասար դիրքի մէջ դնելու եւ զայն արժանի ընծայելու համար բերացիներուն, ոչ մէկ զոհողութիւն չեմ խնայած։ Գործատեղիներս ունին վերջերս հնարուած գործիներ եւ անոնց այլազան մանրամասնութիւններն, այնպէս որ ամեն մարդ կրնայ իր լուսանկարն հանել տալ իր ճաշակին համեմատ, ամենէն պզտիկ ձեւէն մինչեւ բնական մեծութեամբ։

Երեսնամեայ փորձառութիւն մը եւ լուսանկարչական գործիներուս բազմազանութիւնը երաշխիք մըն են թէ իմ պատկերներս լաւագոյնս պիտի յաջողին։

Այս ըսածներուս ճշդութիւնն ստուգելու համար կը բաւէ այցելել իմ լուսանկարչատունս եւ, եթէ փափաք յայտնուի, փորձ մը հանել տալ լիապէս համոզուելու համար։

Լուսանկարները կը յաջողին թէ՛ մշուշապատ օդին եւ թէ՛ պայծառ օդին։

Գիները համեմատապէս չափաւոր են։
822 34—100

ԻԼԱՆ ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Հարէմ Իսկէլէսի ճիվարընտա քեաին 1 պապ միրի աչըը տուգքեանըընըն իսթիճար միւտտէթինին խիթամ պուլմասը հասէպիլէ մահէլլի քէմաքեան 1 լիրայի օսմանի իլէ միւսթէճիրի ուհտէսինէ իհալէ պուլունտուղընտան տահա զիեատէ թալիպ պուլունտուղու թագտիրտէ իշպու իլանընը իւվէլէն 15 իննճի կիւնինէ գատար Սէլիմիյէ Գըշլասը իտաարէսինէ միւրաճաաթ էյլէմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 8 1—3

(*) Այս եւ յաջորդ երկու մասերով կ'աւարտի Հայ Գիւղական տան նկարագրութիւնը զոր պարբերաբար արտագրած ենք Հանդէս Ամսօրեայէն։

[*] Մէթրական կենթինար կամ 78 ճին օխա։

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹ ԲՐԻԹԻՇ ԸՆԴ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3.000.000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 11 141 290
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 2.794.012

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ — ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4.146 418
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐՒՈՅ 1,099,000

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարելի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. Նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասին 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի:

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500.000 — ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110.000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւաց և առագաստանաւաց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ: Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խանը գետնայարկ թիւ 23 և 22 կէ սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան:

ԻԼԱՆ ՊԱՊՐ ԽԷՐԱՍՔԷՐԻ

Սիւլֆատ տը սուտ գըէէյի ճէտիտ 1500 պէհէր գըէէյի ճէտիտի 22 փարա, սիրքէ րուհու գըէէյի ճէտիտ 1600 պէհէր գըէէյի ճէտիտի 2 ղրշ. 20 փարա, բարլաք սիյահ էլիգրին զուլպար գըէէյի ճէտիտ 1300 պէհէր գըէէյի ճէտիտի 14 ղրշ. 20 փարա, մավի էլիգրին աճին գըէէյի ճէտիտ 1300 պէհէր գըէէյի ճէտիտի 38 ղրշ.:

Ֆէս վէ Իզմիտ Ֆապրիգալարը հիւմայունլարը իչուն միւպայա օլունմաք իւզրէ մէզգիւր միւնագասայա գօնուլան պալատէ մուրագգամ 4 գալէմ էշյա Փիյաթը մէզգիւրէլէրի իլէ Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանունը էվվէլին 7ինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալարը իճրա օլունուպ մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իսթէյէնլէրին մէզգիւր կիւնի 100տէ 5 Թէնզիլինէ Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: Նօ. 3 2—3

Պէյքօզ Ջապաղխանէսի իչուն միւպայա օլունմագ իւզրէ մէզգիւր միւնագասայա օլան 10,000 ատէտ Թուզլը գուրու Գայսէրի կէօնիւնիւն գըէէյի ճէտիտի 6 ղրշ.ա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քեանունը էվվէլին 8ինճի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը իճրա օլունարագ մէզգիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իսթէյէնլէրին մէզգիւր կիւնի 100տէ 5 Թէնզիլինէ Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: Նօ. 4 2—3

Սէլանիք Ֆըրգասը տախիլինտէ պուլունան մա Վօտին վէ Եէնիճէ մէզգիւրլէ Գարաֆէրիյէ վէ Իսթիփ վէ Քիլի [illegible] պուլունան [illegible] օլան 309 սէնէսի [illegible] 310 [illegible] գատար [illegible] օլունան [illegible] Տէրսաատէ [illegible] Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: Նօ. 5 2—3

5ինճի Օրտուի հիւմայունի Նիզամիյէ Թէրթիպ Գուլուպանը Շէրիֆտէ պուլունան վէ պուլունտուրուլաճագ օլան հէր սընըֆ ասաքիրը չամաշիրնին սէնէի հալիյէ քեանունը էվվէլի իպթիտասընտան իթիպարէն 1 սէնէլիք լիւզումը օլաճագ օլան վէ միւնագասայա վազ օլունան 17 գալէմ էրզագըն իխթիյարընա Տէրսաատէ Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: Նօ. 6 2—3

Ասաքիրը Շահանէ իչուն նիզամիյէ էրզագ անպարընտա միւպայա օլունաճագ օլան վէ միւնագասայա գօնուլան 100,000 գըէէտէն 150,000 գըէէյէ գատար չէքէրին պէհէր գըէէսի 2 ղրշ. 12 փարատա Թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իչպու քեանունը էվվէլը րումիյին 8ինճի չարշանպա կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէք իսթէյէն րէնճէնիյին կիւնի տախի 100տէ 5 Թէնզիլի գապուլ օլունաճագընտան Փիյաթը մէզգիւրէյէ Թէնզիլաթ իճրայըլէ մէզգիւր չէքէրին իսթէյէն Թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր: Նօ. 7 2—3

ԿԻՂ ՋԵՐՄԻ ԵՒ ՑԵՆԴԻՑ

Ցայտնի Եւրոպ[illegible] ջերմային հիւանդութեան, այ[illegible] որ անխտան բաղադրութիւն մի է զոր [illegible] է գտանուած և ազգաւ կազդուրիչ ամէն տեսակ Ֆիզիքական խանգարմանց, որ յաջող [illegible] ջերմոտ կլիմային [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] 614

ՀԱՅ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ

Բիզա փաշա Խօճա Խանը թիւ 27 և Սէրաքէր Գափուսը Ճատտէսի Աճէմ Խանի դէմ թիւ 14

Որպէս զի աւելի լաւ տեսակէ եւ աւելի աժան գնով ապրանք վաճառենք մեր այն յաճախորդաց որք պիտի դիմեն Վ. Ա. Գօլօլեան եւ Քըթիկեան անուամբ ասկից առաջ մեր հաստատած վաճառատունն ի Պոլիս Բիզա փաշա Խօճա խանը թիւ 27, մեր պաշտօնեայներէն հմուտ անձ մը ղրկելով այցելել տուած ենք Անգլիոյ, Գերմանիոյ, Փարիզի, Լիոնի, Լոնտոնի, Իտալիոյ և, այլ տեղերու գործարանները եւ հետեւեալ ապրանքները գնած ենք կանխիկ:

Թաւիշէ զանազան կերպասներ, տպածոյներ, մէկ կտորէ Թաւիշէ կապերտներ, Թաղիքներ, հնդկական կապերտներ, ժամացոյց կտաւներ եւ այլն: Կահ կարասեաց համար մետաքսեա կերպասներ (պրօքատներ, մետաքսեայ Թաւիշներ, մետաքսեայ «ռէբս», «փանթէզի» եւլն. ծաղկեմկար բանուած Թաւիշներ, բուրդէ «ռէբս» եւ այդ կարգի կահ կարասեաց յատուկ կերպասներ: «բլիւշ»ներ, վարագոյրի համար Թիւլեր, սփռոցներ եւլն: Նոյնպէս այդ կարգի լաւ տեսակէ ապրանքներ: Համոզուած ըլլալով որ մեր այս ապրանքներու տեսակի, լաւութեան եւ աժանութեանը համար պիտի արժանանանք հանրութեան համակրութեանը: Յարգոյ յաճախորդաց համար Բիզա փաշա խան գտնուած վաճառատունէն զատ Պապը Սէրասքէր ճատտէսի Աճէմեանին տակ թիւ 14 ուրիշ վաճառատուն մըն ալ բացած ենք: Այս երկու վաճառատանց մէջ պաշտօնի կոչած ենք մէկ քանի ճարտար կարգադրիչներ: Կ'աղաչենք որ յարգոյ հասարակութիւնը բարեհաճի այցելել մեր մթերանոցները:

810 29—30

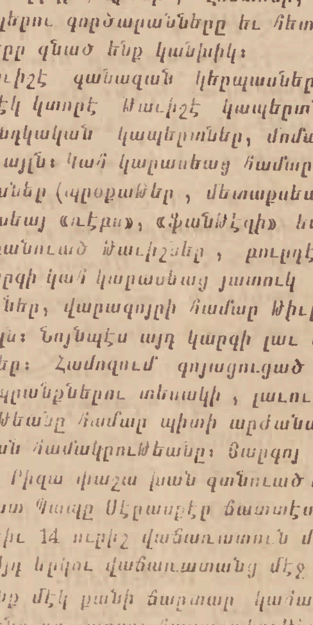

ԹԻՒ 4711

ԱՄԵՆԷՆ ԱՆՈՒՇԱՀՈՏ ԵՒ ԱՄԵՆԷՆ ԱԶՆՈՒԱԳՈՅՆ [illegible]

[illegible] ՃՇՄԱՐԻՏ [illegible]

Օ ՏԸ ՔՕԼՕՆԵ
(Պիտակ կապոյտ-ոսկի)
FERD. MULHENS, COLOGNE
Ծանուցած էրր
ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԱՐՔԱՆ
Կը գտնուի հատեղինաց ամեն վաճառատուններու մէջ: 844 19—48

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Կ. ՍԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԽԱՑԳՈՒԼԵԱՆ

Ցեղաշխուած բիւերլայ արհեստագործութեան մէջ Մոդելներու, Բարեխ[illegible]ներու, Հոման[illegible]ներու

Թէյի, լոգումի, հէլվայի, խավեարի, բէշէկի, խանհվէի, շաքարի, սիկարի, Թուղթի և այլ բաղուած պիտոյից յատուկ տուփեր նոր և գեղեցիկ ձեւերով և գոյներով:

Լուսավառութեան յատուկ լապտերներ, տան վերաբերեալ ամեն տեսակ կաներ, պարտէզի դոյլեր, լուացարաններ, եւն. եւն. եւրոպական ճաշակաւ ներկուած:

Դիւրամատչելի աժենուն:

Մեծաքանակ յանձնարարութիւնք թէ Պոլսէն և թէ գաւառներէն փութով և ճշտութեամբ կը կատարուին: 719
Պաղճէ-Գափու, Րասիմ Բաշա խանի դէմը:

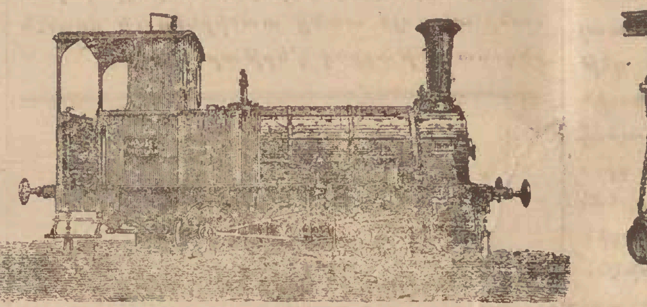

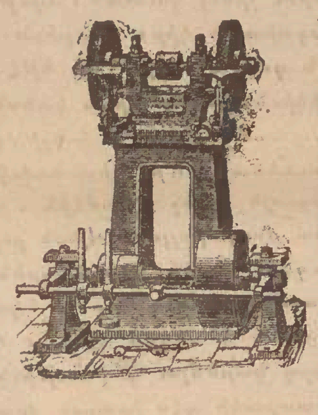

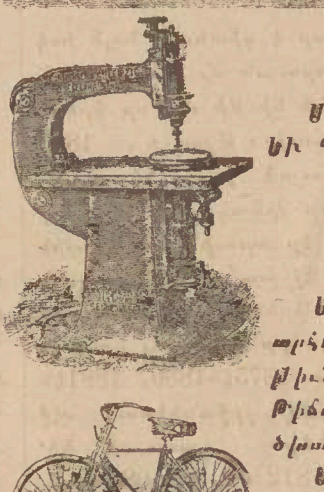

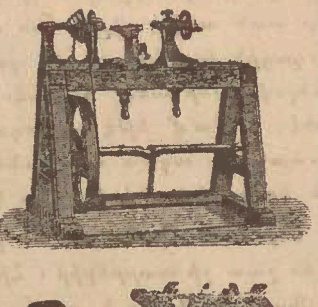

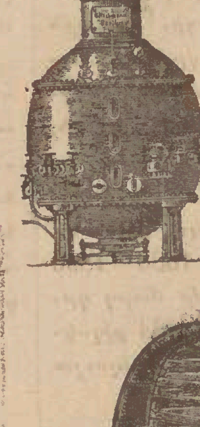

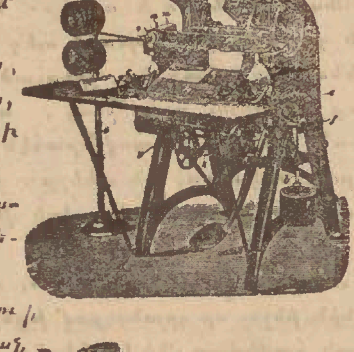

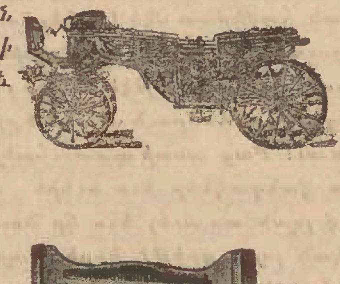

ԷՔՍՊՈՐԹ ՎԷՐԹՊԱՆՏ
ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԵՔԵՆԱՅԻՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ
ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՇՐՋԱՆԱԿ

Մեքենաներու և գերմանական արհեստական նիւթերու ցուցադրութիւն ի Ղալաթիա, Պէրչէմպէ-Բազար, Թիճարէթ խան (նախկին կեդրոնատեղի ծխախոտի Րէժիի)

Արհեստական, երկրագործական, ճարտարապետական, նաւային եւայլն, եւայլն ՆԻՒԹԵՐՈՒ և ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌՈՒՄ:

Տեղեկութիւնք կը տրուին մեքենաներու տարազ գործարաններու գետեղման վրայ:

Ցուցադրութեան մէջ կը գտնուի միշտ գեղեցիկ մթերք մը զանազան մեքենաներու, ջրհաններու, խոհանոցի նիւթերու, գերմանական լինոլէոմի և ուրիշ վաճառքներու: 798

ՏԻԳ. Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՆԿԼՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
1 ՊԱՀՉԷ-ԳԱՓՈՒ Կ. ՊՈԼԻՍ

Մասնագէտք առանց ցաւցնելու լինելու արհեստական ակռաներ պատրաստելու, մէկ անգամէն ամենաստուկ ցաւած ակռաները, ոսկի, ադամանդ և մետաղով լեցնելու, ինչպէս նաև դարմանումն ամեն տեսակ բերնի և ակռայի հիւանդութեանց:

(Բացի կիրակիէ) ամեն օր առաւօտէն մինչեւ կէս օր: 114

COMP. RUSSE
DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE
ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 6/18	Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի:
Գշ. 7/19	Ալէքսանդրիա ուղղակի սուրհանդակ. ժամ 5էն յետ միջօրէի. Պիրէոսի ճամբով,
Եշ. 8,20	Սեվաստօբոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին:
Դշ. 8/20	Սուրհանդակ դէպի Փորթ Սայիտ նաւահանգիստները մինչեւ պաթում առաւօտեան ժամը 11ին:
Շ. 9/21	Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի:

Ազդ.— Նոյ. 7/19, երկուշաբթի օրը կ'ուղեւորէ դէպի Սուրիոյ նաւահանգիստները մինչեւ ուղեւորք Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիպոլի Պէյրութ, Եաֆա, և Բոր-Սայիտ գացող շոգենաւ մը: 605

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ
Որ ամեն երկու անգամ կը բանի Լիվէրբուլի և Արեւելից միջեւ

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոնն
Ումպրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Պօթնիա	4531
Սերվիա	7391	Սամարիա	3574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բավոնիա	5587	Ագլաա	2393
Սեֆալոնիա	5517	Սարտինիա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սկիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալէբբօ	2148	Թրինիտատ	899
Քէտար	1876	Մորոքքօ	1855
Շէրպուրկ	1614		

Շէրպուրկ շոգենաւը, Նաւապետ Պաքօն, Լիվրբուլէն ասա կը հասնի դէպի դեկտեմբեր 21 (Ն. Տ.):

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ձ. ՃՈԼԻ գործակալը
Thomas C. Joly
Ալիքսիտաւիս խան, Թիւ 401
17 Ղալաթիա

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Լիվէրբուլ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի միջեւ
ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոնն.
Ալպանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Բալէրմօ	3200
Անճէլօ	3000	Կալիլէօ	5500	Բանտէր	1700
Ապօլլօ	5500	Կիդանօ	2200	Բլատօ	1500
Արկօ	2300	Կօզօ	1800	Բօլօ	1000
Արիօսդօ	[illegible]	Կրօտօ	3200	Փուէբլօ	2800
Գասսանօ	3000	Հիրօ	2000	Րիալթօ	4400
Գօլօրատօ	2200	Հիտալկօ	3600	Րինալտօ	3200
Գրոտօ	2000	Հինտու	7000	Րոլլօ	3000
Բըֆֆալօ	8800	Հումպըր	1200	Րոմէօ	3500
Գէյրօ	2600	Յակօ	5000	Րօզարիօ	5500
Գալիփսօ	2500	Ճիւնօ	2300	Սալէրնօ	4000
Գաստէլօ	2100	Քէլլօ	2000	Սանդիակօ	6200
Գոմօ	2000	Քօլբինօ	4200	Սաֆօ	2000
Գատօ	2700	Քօրքօ	2200	Սիլֆիօ	2000
[illegible]	5000	Լէօ	2000	Սօրէնթօ	4300
Դիլօ	5500	Լէբանթօ	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
Դօլորոսօ	3400	Լիվօրնօ	6000	Թասսօ	1200
Տիգօ	2500	Մալմօ	1500	Թօլէտօ	2800
Տօնիզէ	2500	Մար Նէօ	4300	Թօրբիտօ	900
Տուրօ	4800	Մարդէլլօ	6500	Ուրպինօ	5000
Տրավօ	2100	Միլօ	2000	Վօլթուրնօ	5000
Էյնհաուն	2600	Մուրիլօ	3100	Յէտօ	3600
Էլտօրատօ	3000	Նէրօ	2000	Զէպրա	1000
Էլէքթրօ	3200	Օրլանտօ	3000	Տիֆֆայէզօ	200
Ֆրաթօ	2600	Օթէլլօ	5000	Զըլմօ	200
Ֆալքօն	800	Օսմանօ	4500	Զէբօ	140
Ֆէռօ	700	Օդդօ	2000	Մօրքթօ	120
Էճիփշըն Մօնարք					8000
Փէրշըն Մօնարք					8000
Լիտիըն Մօնարք					8100

Հօրսլէյ Ֆօլլէր շոգենաւն ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն մեկնած է ամսոյս 4ին և 18ին ասա կ'սպասուի:

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՌԻՑՕ
Գործակալք
Թիւ 17-18, Բիւյիւք Միւմէթ խան, Ղալաթիա
858

ՄՈՍ
ՇՈՒԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվէրբուլի և Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոննոյ	Անուանք	Թոննոյ
Բուզիրիս	4200	Աֆրիկօ	3000
Թէբըս	4000	Օռայլիա	3000
Օսմանլը	4000	Նէֆթիս	3000
Սէսօստրիս	3250	Բէրա	3000
Թիբա	3250	Լօգիու	800
Մակարար	3250	Ոլիտա	800
Մարէօթիս	3250	Աբէսի	700

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹԷԼ և ԸՆԿ.
Ուիթալ խան
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
847 31, ճէյմս Սդրիթ Լիվըրբուլ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ
Ն. ՊԱՔԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Մարսիլիոյ և Պոլսոյ միջեւ կանոնաւորապէս բանող

«Մինկրէլի» շոգենաւը, դեկտ. 19ին Մարսիլիա պիտի ուղեւորի:

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաւ ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Բեռներու և դրամ առաքումներու նաւուղղէթ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
477 Մումհանէ Սիքէ Փոշան ..

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ
1893 Նոյեմբեր 2էն սկսեալ մինչեւ 1894 Յունուար 17

(Բացի կիրակի օրերէն) Եւրոպական եզերէն Կամուրջէն Քամուրջ ելնող շոգենաւուց երթեւեկութեան

Ժ. Ր. Թ.
2 — Ենմ. Մզպ. Պէօյ. Թրպ. Ենք. Պօյճ. Ր. Հս. [Ր.Հիսարի շոգ.ին հետ պիտի հղրդ.] 38
2 45 Ր.Ա.Գվ.Ենմ.Մզպ.Պէօյ.Թրպ.Պէյզ.անտի Ասիական եզերք անցնելով մինչեւ Գնտ. եղած նաւտոյց.ներն հանդիպելով Օրթ. պիտի երթայ:Գնտ.ի շոգ.ին հետ կը հաղորդի. Ուրբ.ները Օրթ.Վնք. Զնկ. Պէյլ. Գզկ.Պշբ. 18
3 15 Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Ենք.(Ենք.շոգ.ին կը հաղրդ.Ուրբ.ները ՍԹն.Մրկ. Պօյճ.Ր.Հս. Ր. Հս.ի շոգ.ին հետ կը հաղորդակցի 17
3 45 Ենք.ՍԹն.Մրկ,Պօյճ.Ր.Հս. Պէպ. Արն.Գրչ. Օրթ. Պշբ. բացի ուրբաթէ 28
4 15 Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Ենք.ՍԹն.Մրկ.Պօյճ. Ր.Հս.Պէպ.Պշբ.Պէպք.ի շոգ.ին կը հղրդ. Ուրբ.ները Արն.Գրչ.Օրթ. 39
5 10 Ա.Գվ.Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Ենք.ՍԹն.Մրկ. Պօյճ.Ր.Հս.Պէպ.Արն.Գրչ. Օրթ.Պշբ. 32
6 15 Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Պէզ.Ենք.ՍԹն.Մրկ. Պօյ.Ր.Հս. Պէպ.Արն.Գրչ.Օր.Պշ. 41
7 15 Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թպ.Պէզ.Բշպ.Են.Մկ.Գնլ. Ր.Ա.Հս.Գնտ.Ար.Զնկ.Պէյլ.Օր.Գզ.Պշ.Իս. 22
8 15 Ա.Ր.Գվ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Ենք.ՍԹն.Մրկ.Ր. Հս.Պէպ.Արն.Գրչ.Օր.Պշբ. 19
10 — Ր. Հիս. Զնկ. բացի Ուրբ.է) 39
10 15 Ենմ.Մէզ.Պէօյ.Թրպ.Ենք.Մրկ.Ր.Հս.Արն. Օրթ. Պշբ. 34

Ենիքէօյէն Կամուրջ ելնող շոգենաւք
2 30 Ենք.ՍԹն.Մրկ.Պօյճ.Ր.Հս.Պէպ.Արն. Գրչ. Օրթ. Պշբ. 42

Պէպէկէն Կամուրջ ելնող շոգենաւք
2 — Պէպ.Արն.Գրչ.Օրթ. Պշբ. 32
2 30 Պէպ.Արն.Գրչ.Օրթ. Պշբ. 22
2 40 Օրթ.էն ուղղակի կամուրջ բացի Ուր.է 33
3 — Պէպ.Արն.Գրչ.Օրթ.Պշբ. 42
3 30 Հս.ԷնՊէպ.Արն.Գրչ.Օրթ.Պշբ.Գպ.Ուրբ.Կի 19
4 15 Պէպ.Արն.Գրչ.Օրթ.Պշբ.բացիՈւր-է 28
4 20 Օրթ-էն ուղղակի կամուրջ բացի Ուր.է 18
4 45 Պէպ-Արն-Գրչ-Օրթ-Պշբ-Գպ-բացի Ուր-է 42
5 15 Պէպ-Արն-Գրչ-Օրթ- Պշբ- բացի Ուր-է 17

Անատոլու եզերէն Կամուրջ ելնող շոգենաւք
2 — Գնտ-Վնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ- 34
2 — Պէյզ-Բշպ-Զպզ-Գնլ-Ա-Հիս- Գնտ-Օրթ- (Գնտ- կը հաղրդկ-) Ուրբաթները բացի Օրթ-էն Վան-Զնկ-Պէյլ-Գզկ. 33
2 35 Պէպ-Գն.Վնք-Զնկ-Պէյլ- Գզ-Պշբ-բցի.Ուր-է 41
2 30 Պէյզ- Բշպ- Ենք- Գնլճ- Պօյճ- Ր- Ա-Հիս- Գնտ-Արն-Զնկ-Պէյլ-Օրթ-Գզ-Իսկ- Պշ-Գպ- 25
3 35 Ա.Հս.Գնտ-Վնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ-Պշբ- 34
8 25 Պէյզ-Բշպ-Զպ-Գնլ-Ա-Հս-Գնտ-Օր- (Գնտ-ի շոգ-ին կը հղրդկ-) Ուր-ները բացի Օրթ-է Վնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ-Պշբ- 18
4 15 Գնտ-Վնք-Զնկ-Պէյ-Գզ-Իսկ. բացի Ուր- 38
4 50 Պէյզ-Բշպ-Զպզ-Գնլ-Ա-Հս-Գնտ- [Գնտ-շոգ-հետ կը հաղրդ-Ուրբ-ներըՎնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ-Պշբ- պիտի հանդիպի] 33
5 25 Գնտ-Վնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ-Պշբ. բացիՈւր-է 18
7 — Մրկ-Ր-Ա-Հս-Գնտլ-Արնվ-Զէնկ-Պէյլ-Օրթ-Գզկ-Պշբ-Իսկ: Հնգշ- օրերը Օր-Պշ- չկայ 25
9 — Պէօյ-Թրպ-Պէյզ-Բշպ-Զպ-Գնլ- Ա-Հս-Գնտ-Վնք-Զնկ-Պէյլ-Գզկ-Իսկ- 38
10 10 Պէյզ-Գնլ-Ա-Հս- Զնկ-Պէյլ-Պշ-բացի Ուր-է 42
10 20 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ 33
11 55 Գզկ- Իսկ » » 12

(Բացի կիրակի օրերէն) Կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
3 10 Պշբ-Օրթ-Արն-Պէպ-Ր-Հս-Մրկ-Ենիք-Թրպ-Պէօյ-Մէզ-Ենմ-Ա-Գավազ 32
4 5 Գպպ-Պշբ-Իսկ-Գզկ-Օրթ-Պէյլ- Զնկ-Արնվ-Գնտ-Ա-Ր-Հս-Գնլ-Միրկ-Ենք- Բշպ- Պէյզօզ Թրպ.Պէօյ.Մէզ.Ենմ. 22
4 25 Պշբ.Օրթ.Գրչ.Արն.Պէպ.Ր.Հս.Պօյճ. ՍԹն. Ենք.Թրպ.Պէօյ.Մէզ.Ենիմ. 41
5 20 Իսկ.Պշբ.Գզկ.Օրթ.Պէյլ.Զնկ.Արնվ. Պէպ. Գնտ.Ա.Ր.Հս.Գնլ.Զպզ.Մրկ. 25
6 — Գպպ.Պշբ.Օրթ.Գրչ.Արն.Պէպ.Ր.Հս. Մրկ. Ենք. Պէյզ.Թրպ.Պէօյ.Մէզ.Ենմ.Գվզ. սեր 19
7 — Պշբ.Իսկ.Գզկ.Պէյլ.Զէնկ.Արն.Գնտ. Ր.Հս. Պօյճ.Գնլ.Ենք.Թրպ.Պէօյ. 28
8 30 Պշբ.ՕրԹք.Արնվ.Պէպ.Ր. Հիս.Միրկ.Ենիք. Թրպ. Պէօյ.Մզպ.Ենմ. 34
9 20 Պէշ.Օրթ.Գրչ.Արն.Պէպ.Ր.Հիս.Ուրբ-ները Հօվկ.վերջ Մրկ.Ենք.Թրպ.Պէօյ.Մէզ.Ենմ. 39
10 5 Պշբ.Օրթ.Գրչ.Արն.Պէպ.Ր.Հս.Պօյճ. Մրկ. ՍԹն.Ենք.Թրպ.Պէօյ.Մէզ.Ենմ. Ուրբ.ները 10վայրկեան ետքը 18
10 45 Ր.Հս.Պօյճ.Միրկ.ՍԹէն.Ենիք.Թրպ.Պէօյք. Մէզ.Ենիմ. Ուրբաթները չկայ 17
11 20 Ենք.Թրպ.Պէօյ. Մէզ.Ենիմ. 39
11 45 Պէպ.Ր.Հիս.Պօյճ.Ե[illegible] 42

Կամուրջէն Պէպէկ երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
4 10 Ուղղ. Պէպէք բացի ուրբաթէ 42
4 30 Ուղղ- Պէպէք բացի Ուրբաթէ 17
10 35 Պշբ.Օր.Գրչ.Արն.Պէպ.Գնտ.Ա.Ր.Հս.Գնլ. Մրկ.Ենք.Բշպ.Պէյզ. բացի Ուրբաթէ 25
11 15 Գպպ.Պշբ.ՕԹ.Գչ.Արն.Պպ.Ր.Հ. Պօյճ.Մրկ. ՍԹէՆ. Ենք. 28
11 45 Պշբ.Օրթ.Գրչ.Արն. Գնտ- 41
12 15 Պշբ.Օրթ.Գրչ.Արնվ. 22

Կամուրջէն Անատոլու եզերք երթեւեկող շոգենաւուց ժամերը
2 50 Ուղղակի Ա. Հիսար բացի Ուրբաթէ 34
3 20 Իսկ.Գզկ.Պէյլ.Զնկ.Վնք.Գնտ.Ա.Հս.Գնլ. Զպք.Բշպ.Պէյզ 33
3 35 Ուղղակի Գանտիլլի 38
4 50 Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուրբ.է) 18
8 45 Պշբ.Գզկ.Պէյլ.Զնկ.Գնտ. Ա.Հս.Գնլ.Զպբլ. Բշպ.Պէյզ.բացի Ուրբաթէ 42
9 30 Պշբ.Գզկ.Պէյլ.Զնկ.Վնք.Գնտ. 33
10 20 Պշբ.Գնտ.Ա.Հս.Գնլ.Զպզ.Բշպ.Պէյզ. Մէզ. Ր.Ա.Գավազներ 38
10 40 Պշբ.Գզկ.Պէյլ.Զնկ.Վնք. Գնտ. Ա. Հիսար Գպ. Ուր.ները10 30ին Իսկ.Արնվ.Ր.Հս.Մրկ. Ենք.Պէօյք.կը հղպի.Վնք.եւ Պէպ.չկայ. 32
11 20 Գպպ.Պշբ.Գզկ.Պէյլ.Զէնկ.Վնքք. Գնտլ. Պէպ. Ուրբաթները Իսկ. 19
11 18 Գնտ.Ա.Հս.Գնլ.Զպզ.Բշպ.Պէյզ. 33
11 30 Իսկ. Գզկ. բացի Ուրբաթէ 12
12 — Գզկ.Պէյլ.Զէնկ.Վանք. 34

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւտար
— —		— —	
— —		— —	
— —		— —	7 —
— —		— —	7 30
— —	7	— —	8 15
— —	8 10	— —	9 5
2 15	8 20 Վոսփ.	2 50	9 50
3 —	8 50	3 20 Վոսփ.	10 15
3 30	9 30	3 25	10 30 Ֆէրպ
3 45 Ֆէրպ.	9 45 Ֆէրպ.	3 50	10 40 Գզկ.
4 —	10 25	4 30 Ֆէրպօթ	11 —
4 30	10 45	4 40	11 30 Ֆէրպ
4 50 Վոսփ.	11 — Գուզկ.	5 20 Վոսփ.	11 30 Գզկ.*
5 30	11 — Ֆէրպ.	5 35	11 50
5 30 Ֆէրպ.	11 20	6 15 Ֆէրպօթ	— —
6 15	12 5	6 25	12 10

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

Իսկիւտարէն	Կամուրջ	Կամուրջէն	Իսկիւտար
— —	—	— —	6 25
— —	7 —	— —	7 —
— —	8 10	— —	7 30
— —	8 20 Վոսփ.	— —	8 15
— —	9 —	2 50	9 5
2 30	9 30	3 25	9 50
3 20	9 45 Ֆէրպ.	3 20 Վոսփ.	10 15
3 45 Ֆէրպօթ	10 15	3 50	10 30 Ֆէրպ.
4 —	10 40	4 30 Ֆէրպօթ	10 40
4 30	11 — Ֆէրպ.	4 50	11 30 Ֆէրպ.
5 30 Ֆէրպօթ	11 10	5 20 Վոսփ.	11 30 Գզկ.
5 15	11 45	5 35	11 50
6 —	12 5	6 15 Ֆէրպօթ	12 10

*Այս երթեւեկութիւն ուրբաթ, շաբաթ եւ տօն օրերը տեղի չպիտի ունենայ:

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐ

3 30 Հարէմէն Սալաճագ [բացի կիրակիէ եւՈւր.է]
4 30 » » (ուր.ժամ 4ին)
10 40 » » (բացի ուր. կիր. օրերէ]
11 25 » » [ուր. կիր. ժ. 10.45ին)
3 — Կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ [բացի կիր.Ուր.է)
4 — » » » [Ուր3 30ին]
10 10 » » անտի Սալաճագ [բացի ուր. կիր. օրերէ
11 10 » » » Սալաճագ [կիրակի եւ ուրբաթ օրերը ժամ 10.30ին]:

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԿԷԼԷՍԻ
ԵՒ
ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
5 30 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
9 45 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
4 45 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
6 15 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 30 Սիրքէճիէն Գպթ.Իւսկիւտար

Ծան.—Օդը միգապատ եղած ատեն, շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան:

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՑ